

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nrulŭ 12. SIBIIŪ, 15 DECEMBRE 1895. Anulŭ XXVI.

Ad Nr. 529.—1895.

AVIS.

Se atrage atenȚiunea p. t. membri ai AsociaȚiunei la concludsulŭ comitetului centralŭ, luatŭ în urma dispoziȚiilorŭ adunării generale din anulŭ acesta, cu privire la încassarea tacselorŭ de membri ai AsociaȚiunei, în ședinȚa dela 14 Novembre a. c. Nr. pres. 199 (veȚi pag. 434).

În specialŭ se atrage atenȚiunea p. t. membri, cari sunt încă în restanȚă cu tacsă pro 1895, că decă nu 'și achită restanȚa celŭ multŭ până la finea acestui anulŭ, li-se sisteză trimiterea foii pro 1896.

Sibiiŭ, 1 Decembre 1895.

Biroulŭ AsociaȚiunii.

CĂTRĂ ONORATUL PUBLICŪ.

Numėrul de faȚă alŭ „*Transilvanier*“ este celŭ din urmă, ce ese sub îngrijirea și rėspunderea mea. MulȚumescŭ on. publicŭ cetitoriŭ pentru încrederea, cu carea m'a onoratŭ în cursulŭ celorŭ patru ani dela 1892—1896, cât amŭ statŭ la acestŭ postŭ, și cu acėsta depunŭ redacȚiunea în mănile următorului meu, stimatului domnŭ Dr. *Cornelŭ Diaconovich*.

Zacharia Boiu.

STATUL NOSTRŪ INDUSTRIALŪ.

De repețite ori am accentuatŭ în acéstă revistă însemnătatea cea mare a statului industrialŭ și am apelatŭ și din parte-ne la inteligența nŃstră, a da statului industrialŭ, societății meseriașilorŭ nostri, mai multă atențiune, decum i s'a datŭ în trecutŭ.

Ceea-ce me îndemnă, a reveni încă odată, așa ȃicendŭ în Ńra despărțirei de „Transilvania“, asupra acestui obiectŭ, este împregiurarea, că tocmai acum se publică prin foile nŃstre concursŭ pentru ajutŃrele, ce se dau învățăcelorŭ, sodalilorŭ și măiestrilorŭ nostri începătorii anŭ de anŭ din fundațiunea reposatului *Dimitrie Andronicŭ* din Sibiiŭ.

Se ȃice, că tocmai lipsa de meseriași români a îndemnatŭ pre fundatorulŭ, a crea acéstă fundațiune multŭ folositoare; căci avend lipsă de diferite procurări pentru casă, ar fi căutatŭ în adinsŭ se încredințeze acele lucrări la meseriași români, dar n'ar fi aflatŭ mai de locŭ, și acésta l'ar fi îndemnatŭ a ȃice: N'avem meseriași români, haideti se ne facem!

Părerile asupra acestei fundațiunii sunt deferite; pŃte era mai practic, a se întemeia o scŃlă de mēserii, unde sē se pŃtă învăța tŃte meseriile, unde profesorii și măiestrii, toți fără deosebire, se fiă români, unde învățaceii se fiă crescuți în *spiritŭ românescŭ*, și și după eșirea din scŃlă se rămână în legătură neînterruptă cu institutulŭ, care li-a datŭ învățătura și pânea. Dar în fine testamentulŭ fundatorului face capetŭ tuturorŭ diferențelorŭ de părerii, și pe lângă tŃte defectele sale are se rămână în valŃre, ear lipsele lui are se le plinēscă vieța practică.

Aici se deschide dar vieței practice unŭ largŭ câmpŭ de activitate. Băietii aplicați la meserii învață mai cu sēmă la meseriași de altă naționalitate, de altă credință religioasă, — societatea română are sē-i țină în cadrulŭ naționalității și credinței române străbune. La măiestrii străini învață limbii străine și datine străine, și nu strică a le cunŃsce

și acelea; dar societatea română are datorința a nu lăsa să se înrădăcineze în inimile lor aceste limbi și datine străine în defavorul limbii și datinelor române. Măiestrul străin pune băiatului nume străin, ba poate 'lă șilesce chiar, a-și apropria în nesciința sa acestu nume; societatea română are datorința a-lă readuce la numele celă vechiă al familiei. Sum convins că atunci ar înceta schimonositurile cele multe de cuvinte și nume: mihei, ostoluș, schuster, apoi János, Miklos, Sándor, și altele, cari vatămă astăđi atât de multă urechile noastre, și locul loră l'ar cuprinde iară numele străbune de: Ioană, Alecsandru, etc. cari sunt proprii ale noastre. Mai departe ar înceta firmele în limbă străine de pe casele meseriașilor nostri, și satele și orașele noastre ar dobândi ună aspectă ceva mai românescă de cum aă astăđi.

Aici am ajunsă la ună punctă, care trebuie să deștepte în noi seriose îngrijiri; căci centrele culturei moderne sunt orașele, și tocmai aici este partea noastră cea mai slabă. Românul până bine de curând nu s'a ocupată cu meseriile, ba avea chiar aversiune de ele; urmarea a fostă, că în ținuturi aprópe curată românescă locurile centrale, unde sunt reprezentate meseriile, fabricele, comerciulă, scóla, presa, sciințele și artele, nu sunt românescă, ba și puținii români din ele se contopescă în alte elemente străine seă dispară de totă pe lângă celelalte. Ceea-ce légă clasele superióre ale societății de clasele inferióre, este clasa de mijlocă, statulă industrială; și până când nu vom avé acéstă clasă, până atunci naționalitatea noastră nu se póte închea și cristalisa, ci remâne izolată și pradă binevenită nesuințeloră străine. Până când nu vom avé meseriași, nu vom avé nici orașe; adecă centre culturale!

Orașele noastre ne daă în privința acésta indegetări de ajunsă și fórte seriose; căci pe meseriași români îi presentă, precum s'a đisă, ca pe nisce elemente disparente printre soțietățile cele compacte ale națiuniloră străine, — elemente, cari încetă cu încetulă, prin scóle, prin căsătorii, prin reuniuni de totă feliulă se vénéză din partea străiniloră, până când în fine

ca nesce ramuri uscate se rump de trupina poporului nostru și se perd prin acele elemente străine. Dovadă despre această e, că ușor din Suciū se face Szócs, din Câmpeanū Mezei, ba am vădută din Munteanū Berger. Va se đică: Satele românesci, — orașele neromânesci; satele muncindū, orașele înavuțindu-se și dispunēndū asupra satelorū ca asupra unorū dominiū ereditare, eată icóna cea întunecată ce ni-ó presentă lipsa statului nostru industrialū!

Asociațiunea transilvană ca unū farū, ce varsă lumină asupra poporului nostru, a cunoscutū de multū această mare lacună a societății nōstre, și suntem convinși, că constatată odată lipsa, va sci afla și mijlócele de lipsă pentru plinirea ei. Se urmămū cu tótă încrederea salutarelorū impulse, ce ea ne dă pe tóte terenele vieții!

Z. Boiu.

CARE ESTE FEMEEA CEA MAI FRUMÓSĂ?

(Disertațiune ținută la 15/27 Augustū 1895 la adunarea generală a Asociațiunei transilvane la Blajū, de Ioanū Popescu din Cohalm, astăđi în România).

(Urmare și fine din Nr. 11.)

Domnilorū și dōmnelorū! Astăđi fetele învață de tóte ce-ı lucș și superficialū, și fără de carı omenirea póte merge înainte; ear ce e necesarū și folositorū pentru vieță, nimica seū fórte puținū. — Este adevēratū, că s'aū făcutū începuturi ici coela cu câte o scólă de fete, unde instrucțiua specială femeescă este mai pronunțată, se apropiă ceva de scopulū, pentru care trebuesc instruite femeile, se apropiă, đic, dar totuși nu e o instrucție pur pentru adevēratele necesități ale femeei casnice.

Ar fi multe de vorbitū în această cestiune, eū însă sum cu multū mai inferiorū acelora, carı conducū și dirigēză instrucțiua feminină astăđi; totuși decă ași putea odată se fiū în stare se fac și eū pentru națiunea mea ceva, atunci eată cu ce instituțiune ași inzestra-o eū.

O scólă în mijloculū unei moșii, în această scólă feminină unū cursū de 8 clase, din carı în 4 clase se se predea totū

ce se predă astăzi în cursul primar de 4 clase, ear în alte 4 clase se se împartă astfel programa, ca se se învețe mai desvoltată: limba română, istoria sacră și a patriei, matematica, agricultura, horticultura, avicultura, sericultura, igiena și medicina poporală, ceva chimie și fizică, dar cu deosebire economia rurală și domestică; ear dintre limbile străine cel mult o limbă mai universală se se cea mai cultă și sonoră a unui popor, cu care locuiesc aceeși țară.

Prin economia rurală și domestică firesce că am înțeles acele lucrări, ce se fac de mână femească, fără ca femeea se le cumpere de a gata din târg, precum: diferite postavuri, pânză și țesături, apoi croieli de haine, lengiuri bărbătesci și femeesci și pentru copii, precum și alte haine, pentru cari stofa ar trebui pôte cumperată din prăvălie. . . Prin urmare, mișcarea și desteritatea mânilor înainte de toate în a cose atât cu mâile, cât și cu mașina, duce la perfecție.

Apoi aș dispune, ca totu predusul acelei moșii: grâu, seacă, apoi cartofi, vie și totu felul de semente și legume, cari servesc pentru nutrimentul omului și al animalelor, se fiă cultivat și lucrat de mâile acestor școlărițe sub conducerea bine înțeles a unor persoane cu știință practică, femei și bărbați; astfel ele se secere acea moșie, ele se sape porumbul, napii, cartofii, se stringă fenu, ele se mulgă vacile și din laptele lor se prepare totu ce știința și practica au arătat că se pôte prepara din el; ele se frământă aluatul, ele se învețe diferite preparațiuni ale aluatului, dela pânea cea mai ordinară până la prăjiturile cele mai fine; ele se sape grădina, se semene și cultive diferite legumi trebuitoru nu numai institutului, dar se trimite și de vânzare la piață.

Cu unu cuvânt totu ce trebuie pentru subsistența și îmbrăcăminte lor se fiă făcut de ele; la bucătărie se lucreze pe rând cu săptămâna unu număr ore-care, cărora se le succedă altele; ele se-și vâruiesc apartamentele institutului, ele se spele rufe, vase, podele, se altuiască pomi în

grădină și se pună totu felul de murături pentru timpul pe iarnă; — în sfârșit, totu ce unu bunu economu are la casa sa. Bine înțelesu mai adaug, că o parte din lucrurile acestea nu se potu pretinde și esecuta decât dela cele mai mărișore, dar la rândul lor și după etatea lor în al 14. anu pôte fi pusă fiă-care la asemenea lucrări în măsură moderată și ficsată firesce după constituțiunea lor fragedă, ținându-se sémă că am făcutu unu cursu numai de 8 clase, care pôte fi terminatü la etatea de 14 ani, și decü se înțelege, că dela o asemenea copilă nu poți pretinde muncă suficientă ca dela o persónă matură, dar se pôte cere destulă deprindere și cunoscință pentru aceste lucrări!

Mai departe în localulü acelei scóle se fiă o prăvălie și unu feliu de restaurantü. În prăvăliă se fiă espusü pentru vênđare totu supra-produsulü din atelierulü lorü pentru usulü publiculü, care caută de cumperă lucruri gata de prăvălii.

În restaurațiune se se prepare bucate pentru femeï și familii, cari din óre-cari împregiurări nu ținü menaj la casa lorü, ci se abonéză la altă parte.

Prin asemenea prăvălie și restaurantü ași ținü nu numai la unu venitü alü institutului, ci și la viitoriulü óre căroră din aceste eleve ale institutului, cari de voie orï nevoie și-ar căuta subsistința în deschiderea unei prăvălii de orï ce soiü seü a unei restaurațiunii, cari fórte de multe orï sunt mai rentabile decât funcțiunile ampoițiilorü.

Dar nu am sfârșitü cu dispozițiunile, ce ași lua când eü ași putea da nației o asemenea scólă, — deși pentru mulți și cât am spusü va fi fostü prea multü.

Ași mai dispune adecă ca, pe lângă acest institutü se funcționeze și o mică infirmeriă, unde adecă unu numëru óre care de femeï sërace se pótă fi primite pentru timp de morburü mai ușore.

Eată domnilorü și dómnelorü, așa scólă ași face eü pentru fetele nóstre, decă ași dispune de avere; până atunci însë, și în cas când nu ar adopta și esecuta ideea acésta

vr'ună mecenate, de cari când și când are nația noroc, — eă voiă rêmâné numai cu pium disiderium, cum se ăice.

Sciă eă, că multă, și mai alesă multe dómne voră ăice:

„Bine dle, dar eă nu mi-ași da fata mea să învețe la o asemenea scólă, fata mea are zestre, nu trebuie se învețe a săpa, a secera și alte câte spuă dta“. Fórte bine, eă nici nu silescă să-și dee bogații fetele la o asemenea scólă, și eă decă ași puté da națiunei mele o asemenea scólă rurală domestică femenină, am înțelesă că ași înființa-o pentru copile sérace; dar și dómnele, cari nu și-ar da fetele la o asemenea scólă, să nu crédă că nu ar fi de folosă și pentru fetele dloră!

Cel ce are avere, e bine să scie să și-o administreze singur, să fiă singur posesorul și dirigintele acestei averi, se nu apeleze la alții seă s'o lase pe mâna servitorilor și stréinilor!

Și apoi nu sciă, la ce lucru reă s'ar espune fetele unor părinți mai bogați, decă ele pe lângă averea loră părintescă ar cunosce și lucrul seă chiar vr'o măiestrie óre-care? Se ăice, că chiar și moștenitorii de tronuri sunt ținuti se învețe câte o meserie, și póte că istoria ni-ar putea servi vr'ună esemplu seă mai multe când are din aceștia, ajunsă pe tron, și — apoi espulsați, aă ajunsă a-și căștiga pânea lucrând cu mâniloră, căci conșisorii și baronași vedem și noi, cari perdând prin imprudența loră seă lucsulă femeiloră averile părintescă, aă devenită servitori ordinari.

Dar se termină, domniloră și dómneloră, cu acestă capitólă al instrucției feteloră nóstre, declarându-ve că eă sunt deplină convinsă că o asemenea instrucțiune e mai necesară și mai practică pentru fetele nóstre decăt instrucția clasică și de pensionate, ce se dá astăđi; și ve asigură, că ună preotă, ună funcționariă, ună diregătoriă seă aréndatoriă, neguțatoriă, profesoră și oră care alt cărturariă, cari trăiescă numai din salariulă loră, fără a posede și alte venite seă moșteniri, se voră bucura mai multă, când femeea fiă-căruia va scă, decă nu tóte lucrurile, celă puțină o parte mai mare

din o scólă schițată de mine mai nainte, decât de o femeie, care scie numai piano, cósse unŭ monogram pe batiste și alte împletituri migăloșe, seŭ a face dulcețuri, lucruri adecă, de cari se învață de obiceiŭ astăzi, și fără cari se póte trăi cât de bine.

Domnilorŭ și dómnelorŭ! Désiré, unŭ scriitoriŭ frances, a șis, că „dela Eva și până astăzi póte s'a găsitŭ o femeie credincioșă, dar de sigurŭ că nu a fostŭ nici una statornică“. Eu nu vreaŭ se credŭ lui Désiré, și eŭ cred că nici d-vóstră nu sunteți de opinia lui, căci atunci ne am insulta pe mamele, soțiile, ficele și sororile nóstre! Dar afirm, că de s'ar face o statistică, s'ar constata, că trei din patru părți din femeile, cari nu se ocupă cu lucrul casnic în lungŭ în latŭ, cum se șice, și mai alesŭ acelea, cari chiar și copiii și-î dau pe mâna mancelorŭ, trei din 4 părți din ele, șic, devin aceea, ce șice Désiré despre ele.

Se nu se deducă însă din tóte acestea, că eŭ ași fi fără nici o excețiune contra instrucției superioare a femeilorŭ; nu, din contră, decă sunt unde și unde femei talentate și au avere și timp ca se învețe multe și de tóte, fórte bine, și sciința lorŭ și rezultatele sciinței lorŭ se le dea la lumină, se folosescă omenirei; — dar nu admitŭ, ca asemenea femei — pentru că împregiurări favorabile le au ajutatŭ se ajungă la o instrucție și cultură superioară multorŭ bărbați, numai decă se aibă pretențiunei de emancipare și drepturi și totŭ feliuł de funcțiuni.

Dar chiar aici e loculŭ se vedem, ce e și emanciparea asta a femeilorŭ?

Onorată și cultă adunare românescă! După tóte dicționarele din lume cuvântulŭ „emancipare“ însemnă eliberare, slobođire, a scóte pe cineva de sub tutelă, seŭ decă vreți „a desrobí“, și chiar a propos de emanciparea femeilorŭ, fiind-că unele din dlorŭ — cari au începutŭ a scrie broșuri și prin diare, — șic că femeia a fostŭ și este robă, așa dar „emancipare“ ar însemna mai dreptŭ „desrobire“! Emanci-

parea dar ar fi antipodul robiei; dar se întrebăm, cum e femeea róbă astăzi?

Scim, că au fost și sunt și astăzi popóre, unde femeea are starea de robie, dar la noi în Europa unde? și chiar la nația noastră?

La noi e lumea aproape pe dos; și dacă bărbații la noi în Europa nu fac pentru femeile lor chiar ce face róbă favorită a unui rege barbar, dar de sigur mulți sunt robi capriciilor și lucsului femeilor lor.

Unde merge adă un bărbat cu o femeie, ca se nu-î dee întâietatea preste totu locul? Vedem chiar bărbați mai bătrâni decât femeile lor séu decât damele unei societăți, cu toate acestea el le servesce, el le deschide ușa, el rămâne de închide ușa după dlor, el le suie în trăsura, el le dă jos, el se plcă de le rădică batista.

Care femeie sărută mâna bărbatului? Nu știu, n'am vădută, dar noi bărbații, tineri și bătrâni, sărutăm mâinile dearendul și la bătrâne și la tinere, — chiar și atunci când așa numitul „cod al manierelor elegante“ încă nu pretinde atâta umilință. Ba în genere potă dice, că bărbații sunt robi, mai ales acolo unde femeea nu lucră ci o duce numai în trândăvie, lucs și petreceri, și deci sunt de părere, că chiar bărbații ar trebui să-și aproprie cuvântul acesta „emancipare“ pentru ei; ei să se emancipeze de sub sistemul acela de căsnicie, unde numai unul trage jugul, ear al doilea trage înapoi spre prepaste, supunând pe bărbat la cheltuieli posibile și imposibile pentru scopuri de vanitate trecătoare și apoi dureroase.

Eată deci, cum stă cu emanciparea.

Dar domnilor și dómnelor, de ar fi femeea cât de capabilă, totuși face reu că aspiră să se îndese a călca totu pe același drum pe care merg bărbații, pentru a ajunge la perfecționarea misiunii sale. Drumul acesta nu e așa larg, ca se încapă și bărbați și femei pe el, și îmbulzindu-se trebuie se cadă prin șanțurile lui oră femeea oră bărbatul; tre-

buie decî se cedeze unulă altuia drumul, pe care ambi se imbulzesc, și fiă-care se-și ia drumul anume pentru capacitatea și portul se croit; căci decă în cutare stat sunt 4—5 se 10 mi funcționari, și acum prin așa șa emancipare, femeile se aibă și ele dreptul se fiă funcționare: telegrafiste, prefecti, subprefecti, notari, chirurgi, pôte chiar și ofici și preoti, deputati, senatori, ministri etc. etc., atunci se statul acela trebuie se ındoiască funcționarii, ori are ori nu trebuința de densi, și se le facă și lor lefuri, decă are de unde, dar atunci statul acesta ar trebui se aibă surse estra-ordinare, se declare pe toti supusi se pensionari al statului, și fiă-care se aibă salariul se, și atunci statul devine un fel de institut filantropic, unde toti trăiesc din grația cuiva. Dar se pôte una ca asta? Nu! Atunci altă alternativă: femeile se ocupe oficiile bărbătesci: notari, primari etc., ear bărbați se ia rolul femeilor în economia casnică; . . . dar întreb și aici, se pôte una ca acăsta? Nu, și iar nu!

Doue drumuri sunt, domnilor și dómnelor: unul pentru bărbat, și altul pentru femeie în viața familiilor, și numai mergend fiă-care pe drumul se, ajunge la adevărata țintă: la fericirea casnică; acest drum l'a arătat S. I. Christom când a șa:

„Bărbatul sémână sémēța în agru, femeia pune alutul și cōce pānea; pe bărbat il așteptă lucrurile cele din afară de casă, ear purtarea de grijă acasă este datoria femeii“.

Numai pe acest drum trebuie perfecționată instrucția femeii, decă voim ca bazele căsătoriilor, rădăcina familiilor, puterea națiunii și mărirea patriei se fiă solide și durabile și se ne conducă la progresul deseversit, la care aspirăm!

Toti bărbați cei mari și învățați s'a rostii contra emancipării, așa cum o înțeleg cei mai mulți, de a-i deschide femeii alte drumuri și altă țintă decăt pentru care e făcută dela natură! Marele Gladstone nu o agrează; savantul crimi-

nolog Drulă Lambroso nu o doarece, și câți alți savanți s'au pronunțat contra ei!

Dintre învățații noștri mari citez pe dlă T. Maiorescu, erudită profesoră dela universitatea din Bucuresci, care într-o conferință ținută la Ateneul român din Bucuresci „asupra darvinismului în progresul intelectual, vorbind de capacitatea craniană la femeie, despre deosebirea cerebrală a secșurilor, aducând vorba și despre cestiunea emancipării femeii, a ăis, că ideea, cu totă frumșeta ei teoretică, în starea de astăzi a lucrurilor e precipitată și nu prea realizabilă! . . .

Ear fostul președinte al Academiei române și al aceștei Asociațiuni, învățatul și neuitatul G. Barițiu, în adunarea Asociațiunei dela Șomcuta mare, califică cu cuvinte severe această emancipare!

Dar sfărșind și cu acest Ș. al emancipării, declară că decă în adevăr ar trebui operată ôre-care emancipare a secșului feminin, atunci operația trebuie astfel făcută, ca se emancipăm femeile de lucș, de trândăvie, de ilusiuni și dorințe de vanitate, cari store ultimul bană din punga bărbatului, ba îl îngrăpă și în datorii; se le capacităm se-și lăpteze și educe singure copiii, în această stă emanciparea și măreția lor!

Am desvoltat două puncte seú două cause din 3, despre cari am ăis că împiedecă pe omul căsătorit se-și găsească fericirea pe pământ în viața casnică, adecă: educațiunea în mica casa părintescă prin exemple rele, și instrucțiunea nepotrivită și superficială în școlele pentru femeie. Venim la al treilea punct, la a treia cauză: neseriositatea tinerilor, cari contracteză căsătoria.

Despre fiă-care aceste trei cause s'ar putea scrie trei cărți și cu deosebire despre cauza această a treia ună mare volum; me voi silă a tracta aici pe scurt și ce cred mai esențial.

Domnilorū și dómnelorū ! Cea mai mare parte din tinerii nostri voiesc să facă o căsătorie din iubire și dragoste.

Este foarte puternică și generalizată acest sentiment, și e nobil și generos, încât nimenea nu s'a încercat să-l combată !

Până și flăcăii nostri, când jocă și chiuesc, tot mai mult la „dragoste“ și la inamicul ei, „uritul“, se gândesc :

„Dragă mi-a fost dragostea

Și n'avuî parte de ea ;

Urită mi-a fostă uritul,

Și-avuî parte de dânsul“.

Da-te-aș dracului urit

Că tu mi-ai fostă rânduie,

Să mânc cu tin' dintr'ună blid.

De-ar fi blidul de pământ

Mi s'ar sparge mai curând,

Dar blidu-i de cusitorie

Nu se sparge, și eu mori.

Decât cu uritu 'n casă

Mai bine cu bola 'n osă,

Din bolă mama me scote,

Dela urit nu me pote. . .

Un poet și scriitorie eminent de ai nostri scria odată :

„Num' acela-și încunună

Vieta aceta fericit,

Care pote ca se spună

C'a iubit și-a fost iubit.

Că iubirea-i cea mai dulce

Dintre câte farmeci sunt,

E puterea ce ne-duce

Raiul vesel pe pământ“.

Și apoi decă și cartea sântă și rugăciunile, cari se cesc la cununie în biserică, (ba și formele căsătoriilor civile — unde acestea sunt introduse), — tot numai și numai dragoste și iubire recomandă mirilor, ca fiind acestea fundamentul cel mai trainic al căsătoriei, cine s'ar încerca der ca să combată acest fapt, când se mai scie și câte omoruri și sinucideri a causat dragostea aceta ?

Cu toate acestea eata eu, onoratu si inteligentu auditoriu, cutez cu acesta ocasiune se spunu, ca chestia pote fi controversata si interpretata si prin urmare e discutabila.

Nu e nimica in lumea acesta asa de bunu, ca se nu aiba si ceva reu in sine, precum nimica nu-i asa de reu, ca se nu aiba si ceva bunu!

Unu presedinte de tribunalu de ai nostri din Romania spunea odata intr'o discutune asupra divorurilor, ce se facu astadi in Romania, ca si in toate terile unde libertatea trece preste capulu ei, ca celu putinu 30 din 100 din aceia, cari se casatorescu din amoru, se despartu cu timpul; si apoi sunt si de aceia multu, cari si decu nu se despatescu, inse nu-si tinu credinta, ci seu unulu seu altulu, seu amendoi chiar, isi cautu distractiuni in alte parti condamnabile, uitandu-si cu totul de amorul loru, pe care au juratu!

Si cum s'ar putea deslega acestu stare de lucruri, cand se mai scie mai cu sema, ca causa acestui amoru a fostu mai totdeauna frumseta miriloru si cu deosebire frumseta miresei?

Precum aurulu si ori care metalu pretiosu trebuie purificatu si alesu de alte materii, ca se aiba adevrata lu valore, asa si amorul, iubirea seu dragostea acesta trebuie alesu si purificata, pentru ca se aiba adevrata ei valore!

Si precum aurulu, ca se fia mai durabilu pentru scopulu la care se intrebuinteza, trebuie aliatu si contopitu cu alte metale mai resistibile, totu asa si dragostea trebuie aliatu si fusionata cu alte calitati pentru ca se fia trainicu!

De aceste calitati am vorbitu mai nainte si voiu mai reveni resumandu-le la urma; se vedem acum alt soi de casatorii!

De casatoria, care se face pentru interesu; cand adecu mirele se insora pentru zestre mare, seu mirsa ia unu barbatu, pentru ca are rang mare seu avere mare, incat pote se se impuna in societate. . . se joce roluri, si altele. . .

Asemenea casatori sunt si mai condamnabile ca cele cari se fac din amoru pur; caci si decu casatoriile din amor

încă nu toate sunt durabile, atunci acelea, în cari jocă interesul, îndată ce interesul dispare, se ucid când acest interes înlesnesce drumul căsătoriilor a-și satisface plăceri, cari nu sunt legate de interes și de alte pasiuni, atunci mai curând cad aceștia în prapastie, ca cei ce se iau din amor!

Sunt alți tineri apoi, cari caută să se însore cu fete culte și de multe ori mai instruite decât ei; o asemenea căsătorie, unde chiar mirésa are o cultură superioară, e sinonimă cu o căsătorie, în care distanța între bărbat și femeie e de 20—30 ani; căci precum inteligența caută asimilare, totu așa și temperamentul tinere caută asimilare, și astfel, asemenea căsătoriilor sunt și mai de condamnat decât cele din amor și decât cele făcute din interes, și mai preferabile ar fi atunci căsătoriile făcute din conveniență, în cari interese mai mari se ucid mai mici se combină cu nițică dragoste și cu potrivirea etății.

Sunt sigur, că cei mai mulți din auditoriu au auzit legenda, când oarecare boier mare a întrebat pe împăratul David, ce fată se ia el în căsătorie din trei, care a aflat: una bogată, alta frumoasă și învățată și una săracă și umilă, și împăratul David l'a trimis la fiul său Solomon, care pe atunci era copil și se juca în năsip călare pe băț. S'a dus boierul la Solomon — spune legenda, și deși îl vedea copil, totuși de curiositate și la insistența lui David a întrebat pe băiat, pe care se ia de soție din aceste trei fete?

Copilul Solomon nu i-a ficsat nici pe una, ci i-a răspuns:

„Fugi de aici să șed eu“, „taci se vorbesc eu“, „a fi cum a vré domnul“, și Solomon dă drum calului de băț mai departe prin năsip, ear boierul, fără să înțelegă ceva, se întorce la împăratul David, căruia îi spune ce a dis Solomon, dar că nu înțelege ce copilării sunt verbele acestea! Împăratul David, care cum se scie avea și darul profeției, îi esplică atunci și-i arată, că bine a dis fiul său Solomon,

„căci decă vei lua pe cea bogată, o să ți dîcă „fugi de aici să șed eă“, scaunulă acesta și averea ce avem sunt ale mele; — cea învățată și frumoasă îți va dîce: „taci să vorbescă eă!“ căci eă sunt mai deșteptă decăt tine . . . ear cea sêracă și umilită va rêsponde totdeuna: „Va fi cum va vrea Dumneđeă“.

Așa spune legenda, și după acêstă legendă și după faptele constatate, în adevêră că de multe ori acele căsătorii aă fost și sunt și astăđi mai preferabile și mai durabile, în cari femeea s'a ținută totdeuna vis-à-vis de bărbatulă ei mai inferiôră, mai blândă, mai umilită, căci totă S. Ioană gură de aură a dîs: „femeea e limanulă bărbatului, ear limanulă trebuie să fiă liniștită, neturburată, ca nu cumva acesta în limană să facă înfrângere de corabie“; apoi să scie, că afară de aceea, cum dîce poetulă Alecsandri, „sufeteloră blânde cerulă e deschisă“ dar „umilița — a dîs ună sânt — este fundamentulă pe care să baséză, se ridică și se întăresce edificiculă virtuței și al fericirei“. — Și multe alte s'ar mai putea aduce și cita, prin cari s'ar dovedî că multe femei, cari aă calitatea blândeței a umilinței și aă ascultată de legile scripturei și naturei de a recunósce în bărbatîi loră pe protectorîi loră, aă întemeiată căsătorîi istorice!

Sciă eă, că mulți voră dîce dintre d-vóstră, și mai ales dintre dómne: Apoi n'am vêđută noi tinerî inteligenți și aleși, cari de voie de nevoie aă luată de neveste câte o fată nu numai sêracă, fără leac de zestre, blândă și umilită, cu puțină carte seă de locă, ba chiar și cam trecută și nici chiar dintre cele frumoșe, așa că putea să facă mêtaniî și să dea sârindare la biserică că s'a măritată și ea, și totuși după ce s'a măritată a dată cu cuțitulă, cu lavorulă și cu scaunele în capulă bărbatului, pe care nu-lă merita nici odată“ . . . cred că ați avută ocașiune a vedé și asemenea căsătorîi, și cunoscă și eă atari căsătorîi din clasa așa dîsă cultă, — cultă adecă întru cât înțeleg pe bărbatū, — că adecă după ce o atare mirésă și-a pusă cununa în capū și a în-

trată în casa bărbatului, a perdut smerenia, umilința și modestia, cari le avea séu numai le simula ca fată mare și a început să dicteze, să pretindă dela bărbat baluri, teatru, petreceri, haine scumpe de modă și seson, mobile, perdele, și decât bărbatul nu avea bani, pretindea să împrumute să-i cumpere; că de ce s'a însurat decât scia că nu pôte să-și îmbrace și se țină nevasta cum cere timpul; nu vrea ea să scie de lipsele, ce le avea în casa părintescă, în carea era o pétră grea, și că ea zestre n'a adus bărbatului nici atâtea haine, ca măcar o lună doue se fiă scutit bărbatul de a se gândi la asemenea cheltueli; ba încă cere servitoare, bucătariu, guvernante și doică pentru copii, și neputând bietul bărbat să-și satisfacă pretențiile ei, apoi ține-te la certă, la insulte, la blăstemuri, ba cum am șis și la injurături, amenințarea cu cuțitul, cu scaunul, că varsă gaz pe el și-i dă foc pentru că a nenorocit'o, și ori-ce făcea prin casă, nu făcea fără murmur, fără draci, trăsnete și fulgere.

Acestea sunt în adevăr căsătoriile cele mai nenorocite, căci pe deoparte, cultura și poziția socială a tinerului bărbat nu-i permite numai decât a se divorța — void a evita scandalul și gura lumii, ear dacă vin și copii în acemenea căsătorii, atunci suferințele ca și răbdarea unui asemenea bărbat trebuiesc să fiă și mai mari!

Eū cred, că despre asemenea căsătorii a vorbit Heine când a șis cam acestea: „Căsătoria e o toverășie, în carea doi tovereși, 2—3 luni se iubesc, 2—3 ani se certă și restul vieței se tolerază“.

În adevăr că o mai bună definițiune nici nu se pôte da unor asemenea căsătorii. Acestea sunt căsătoriile, cari fac pe bărbații, cari le contracteză, supărăcioși, misantropi, fug de contactul cu lumea și ajung ceea ce șice Scriptura că „omului trist i se usucă osele“, pentru că acestea sunt femeile, despre cari în biblie în diferite locuri cetim unele ca acestea: „Tótă réntatea nu este ca reutatea femeii“. „Reutatea femeii schimbă obrazul ei și întunecă fața ei ca

ună sacă“. „Mai bine este a locui în pustie și într'ună unghiū al podului, decât cu muierea sfadnică, măniosă și limbută în casa de obște“. „Mai bucuros — ȃice Isusū Sirac — voiescū a locui cu leu și cu bālaurū, decât a locui cu muierea rea“, căci „Mai bună e mórtea, decât femeea ne-înțelegătóre“, și altele.

Am analizatū, domnilorū și dómnelorū, atâtea forme de cāsătorii și la nici una nu ne-am opritū pentru a o cunoșce de cea mai adevērată, care duce la scopū, și de aici urmēzā decī, că trebuie sē fiā o altā formā de cāsătorie, carea se ducā pe cāsătoriī la ceea ce țintescū ei prin vieța conjugalā, la adevērata fericire pāmēntescā!

Auđim de multe ori vorbindu-se de „potrivirea caractere-
relorū“; am auđitū și auđim des, că cutari tineri nu duc casā bună sēu că cutari s'au despărțitū, pentru că nu se pot-
triviaū în caractere!

Am spus mai înainte, că unū președinte de tribunalū, de resortulū căruia se țineaū procesele de divorțū, a ȃis, că mulți sunt și de aceia, cari se iaū numai din amorū și se despartū apoi; dar mai multe divorțuri sunt ale acelora, cari nu se potrivescū în caractere.

În adevērū, dlorū și dnelorū; în ori-ce asociare, unde nu esistā ordine și disciplinā sēu caractere de același felū, nu pōte ca acea tovărășie sē dureze și sē aibā sfērșitū bunū; cu atātū mai vērtoșū dar, când lipsesce între cāsătoriī acēstā ordine și disciplinā, din care se nasce armonia tovărășiei casnice și ținuta caracterului fiā-căruia, nu pōte fi durabilā acēstā cāsătorie!

Sunt casuri, că atātū bărbatulū cât și femeea nu posed calitățile necesare unei cāsătorii trainice, însă potriviți în gusturi și dorințe, ei se simțescū fericiți!

Cunoscū unū funcționariū, fostū profesorū odatā, pe care decī ar trebui sē-lū considerū inteligentū, dar care de împreună cu femeea sa iubiaū beutura și . . . cățeiī; asta era predilecția lorū, și avēnd ocașie a întra de dōue-trei ori în

casa lorü, îi găsiam iarna la gura sobei încălzind și bënd rachiü sëü țuică, și cu cățeiî lângă dênșii; nu aveau apröpe nimicü în casă decât unü patü sërăcăciosü și vr'o 2 scaune scărțăindü; elü umblă iarna cu haine de vară la serviciü, ea încă nu putea eși din casă între ómenii din cauza lipsei de vestminte curate, cu tóte aceste trăiaü într'o armonie și ferecure completă. Ce era motivulü mulțemirei lorü? Bine înțeles că, potrivirea în caractere! Dar mai multü: după ce femeea de multă beutură orbii ântăiü și apoi muri la vêrstă de vr'o 36 ani, elü o jelia cum n'am mai vëđutü unü bărbatü jelind o soție, cheltuia sute de franci pentru mormêntulü ei, unde depunea coróne, flori și candelă aprinsă. Dar totuși ce face ce nu, căci cu tótă jalea acêsta s'a însuratü a doua óră, cu scopulü bine înțelesü, se regăsescă iarăși rachiulü primei căsătorii; s'a întêmplatü însë, ca se găsescă acum o femeee, care nu avea patima beției, ci din contră chiar îi reflecta și lui că o asemenea viétă îi compromite în societate, și cu tóte că este o femeee carea nici se póte compara cu bețiva de ântăia, elü se plânge însë cătră amicii sei, că femeee ca cea de întăiü nu mai găsescce, arată regrete că s'a mai însuratü, și nu m'ași mira decât într'o di s'ar auđi că s'a sinucisü pe mormêntulü repausatei bețioane.

Alt funcționariü fost oficer odată, pe care din causă că a învățatü și în scóla militară superióră, încă l'ași putea crede inteligentü, dar are dragoste pentru beutură, și bea așa de des, că nu putea cineva să se apropie de dênșulü din cauza mirosului greü ce avea, cu tóte acestea trăiesce bine cu nevastă-sa, pentru că și dumniaei îi place țuica și vinulü; merge în drumulü bărbatului când ese dela serviciü, și amêndoii fac câte o stație doue prin cărcime până acasă.

Și aci totü potrivirea de caractere sëü de patimi, decât voiți, îi face se ducă casă în tótă armonia!

Bine înțelesü că asemenea caractere sunt caractere decăđute sëü patimi cum am đis, și decât acestorü indiviđii le aduce plăcere și pace în casa lorü, strică însë societății, ca-

rea cere alt temeiū, altă basă și alte condițiuni familiilor, pentru ca societatea se prospere, ear nu se degeneze!

Domnilorū și dómnelorū! Este adevăratū că ómenii, cari aū același gustū și dorințe, aceleași pasiuni, se iubescū și se ajută reciproc, așa de esemplu, doi ómenii, cari sunt, pasionați pentru vĕnatū, îi veți vedé vecĭnic umblĕnd amĕndoi, pe cartofori, cari aū pasiunea jocului de cĕrți, iarăși pururea îi vom vedea împreună prin cafenele, și a. m. d.

Tot așa vecĭnic și pururea am vedé iubindu-se și sti-mĕndu-se reciproc pe doi cĕsĕtoriți cu caractere nobile potrivite!

Decĕt dlorū și dnelorū, decĕ este adevăratū că cĕsĕtoria acĕsta cu caractere solide și potrivite este cea mai recomandabilă și mai durabilă, și despre care cred că facū alusiune cuvintele bisericeii: „Ce a împreunatū Dumneđeū, omulū sĕ nu despartă“, tot așa de adevăratū este, că o asemenea cĕsĕtorie este greū de realizatū, adecĕ este greū de a gĕsĭ doi tineri, mire și mirĕsă, ĩn inima și mintea cĕrora sĕ locuiascĕ aceleși simțiri, aceleși dorințe și același caracterū nobilū!

Psychologia spune, că pentru a cunósce pe unū omū perfectū trebuescū unū numĕrū de ani pentru ca se poți ĩntra ĩn tóte amenuntele stĕrilorū lui psihologice; și decĕ este așa, precum și este, atuncĭ cum vor ĩnvĕța a se cunósce doi tineri ĩn starea lorū de miri de o lună dóue sĕu chiar și de 2—3 sĕu mai mulți ani? cĕci sigurū că ĩn starea lorū de miri, numai nu-și vor arĕta — cum se đice „cuma pe față“, adecĕ nĕravurile ce ar avé!?

Ce ar fi atuncĭ de făcutū, pentru a se puté evita ĩnsoțirea unorū tineri cu caractere diverse?

De sigurū că lumea nu va asculta de lordulū Queensbury, care ĩn anulū 1893, mi se pare, ținuse ĩn Londra o conferență ĩn carea — ĩnaintea unū publicū alesū, se đice, — sĕ rostesce fĕrĕ rezervă contra monogamiei și pentru poligamie, așa că din cele ce a spusū ar resulta o ĩndrumare a securilorū pe calea promiscuității.

Unu profesorū românū dintr'unu oraş principalū din România, unū omū onorabilū, dar care, din cauza ce a avutu unū traiū turburatū şi nefericitū cu nevasta sa, încă sfātuia pe fiulū seū, care însē era profesorū cu titlurī academice, ca pentru a nu păţī şi suferī şi elū sē nu se cunune, sē-şī ia o femeie şi elū ca tōtā lumea, dar sē nu se cunune până nu se va convinge de însuşirile şi caracterulū acelei femei.

În adevērū, se đice că s'ar fi constatatu că în maioritaea casurilorū în România — unde asemenea căsnicīi sunt cam multişore — astfelū de femei — fiă că au mai mare frică că vorū fi părăsite, fiă că caracterele se potrivescū — ar ţine mai multū la bărbaţīi lorū, ū respectēzā mai multū decâtū cele legitime.

Probabilū, decât lumea cultā de ađī, care în tōte direcţiile merge înainte, nu se va întorce, ca chiar în cestiunile de moralā şi igienā publicā se facā regresū. Şi precum în tōte se facū ameliorarī, augmentārī şi reforme, aşa va venī timpulū ca şi pe acēstā cale prin reforme seriōse şi salutare sē se distrugā orī-ce obstaculū, care ar contribuī la nedurabilitatea şi nefericirea însuşirilorū casnice!

Până atunci ūmī permitū la acestū locū, adecā relativū la potrivirea de caractere se ve povestescū o scenā haslie; dar sē scie, că şi în lucrurile haslie şi comice sē găsesce filosofie, şi încă de multe orī mare filosofīā!

Pe scena unū teatru românescū sē juca odatā o piesā, în carea doi tinerī, unū domnū şi o domnişorā, voiau a se căsătorī, simulaū adecā o căsătorie. Amēndoi tinerī şi frumoşī se iubiau, dar convinū că, în urma unorū întēmplārī, nu ar fi deajunsū numai amorulū, averea, cultura, tinereţa şi frumseţa lorū ca sē fiă fericiţi, căci, đicea mirēsa: Scīi cutarī cum se iubiau, şi totuşi bărbatulū a părăsit'o cu zestre cu totū, şi cutare s'a divorţatu de bărbatū din caūsă că fiă-care avea câte unū cusurū . . . "

„Aşa-ī — rēspunde mirele — am cetitū şi eū undeva despre istoria cu hărţagulū unorū căsătorīi, şi sunt şi eū

de părere se ne descoperim înaintea de căsătorie obiceiurile și năravul ce am avea fiă-care, așa că decă nu ne potrivim să nu ne mai căsătorim și se regretăm acestu pasu, ducend o viață desperată său apucând calea divorțului“.

Se punu amândoi pe scaune unul lângă altul și se începe între dînșii următorul dialog :

— Dragă — ȳice mirele — eũ diminęta după ce me scoldũ, beũ o cafea cu lapte și mănânc și fleică, ca se potũ bea nițelũ pelinũ.

— „Bine, tot așa, ręspunde domnișora mirėsă — aici ne potrivim“.

— „La amęđi — continuă mirele — mănâncũ ceva măn-care cu legumi, unũ biftec și beũ iar doue — trei păhare de vinũ“.

— „Și eũ totũ așa fac, — ȳice mirėsă — ne potrivim ; se vedem mai departe“.

— „După mėsă după ce iaũ o cafea turcęcă și o țigară, me culcũ“, ȳice elũ.

— „Ba eũ nu me culcũ după mėsă, ci me duc la plimbare ori pentru vr'o afacere ore-care“ — îi ręspunde ea.

— „A ! ȳice elũ — la asta nu me învoescũ eũ“.

— Dar decă tu te culci, atunci eũ ce se fac ? cu cine se conversez ?

— „Eacã nu me culcũ“.

— „Bine, atunci și eũ staũ acasã ori eșim împreunã“.

— „Sera după mėsă — continuă tinęrulũ — am obiceiulũ și eũ ca mulți bărbați de merg într'o cafenea, joc ceva cãrți ori biliard“.

— „Bine — ręspunde tinera — și eũ după mėsă sera, am obiceiulũ ca multe alte dame se me duc unde-va la distracțiunii sęũ se invitũ cunoscințe la noi acasã“.

— Cum ? se pôte fãrã mine ? numai singurã se faci tręba asta ? ręspunde elũ cam surprinsũ.

— „Dar decă tu te duci singurũ în cafenele sęũ la alte distracții, eũ singurã ce se fac acasã ?“ — îi ȳice ea — „nu potũ veni cu tine acolo“.

— „Atunci eată nu me duc nici eū, ci decă eşim unde-va, atunci mergem amēdoī, orī rămānem împreună acasă!

— „Bine, atunci ne-am înţelesū în tōtă privinţa“, termină ea.

— „Decât — reluă elū — am însă unū obiceiū ca mulţi bărbaţi, pe care nu cred sē-lū potū părăsi, căci pare-că e în natura mea, şi anume când vēd câte o femeie aşa mai dragălaşă, îmi place se-ī zimbescū, sē-ī spunū vr'o glumă ôre-care, dar asta nu cu vr'o intenţie rea, şi deci cred că nu te va supera“.

— „Nu, nici decât — îi răspunde ea, „chiar ne potrivimū şi aici, căci de, eacā şi noi unele femei avem acest obiceiū, şi mie îmi place sē zimbescū câte unū cavalerū, pe care îlū vēd aşa mai dregălaş cum spui dta“....

— „O ho! destulū, asta n'aşi putea-o suferi ca nevasta mea sē zimbescă sēū sē facă ochi dulci altorū bărbaţi“.

— „Bine, dar tu de ce ... ?

— „Eată me legū şi jurū că nu voiū face aşa, decă te obligi şi tu“ ?

— „Me obligū, — termină ea — şi jurū şi eū, şi atunci vom fi pururea unul altuia şi unulū pentru altulū, şi vom fi fericiţi“.

V'am spusū, domnilorū şi dōmnelorū, că istoria acēsta e haslie, comică, dar v'am spusū şi susţinū şi aceea, că precum multe istoriōre şi fapte comise, aşa şi acēsta are filosofia şi morala ei!

Se lāsăm însă partea comică a cestiunei şi se revenim la cea seriōsă.

În urmă celorū câte v'am spusū în privinţa elementelorū şi împregiurārilorū, în cari se combină o căsătorie astăđi, am rămasū deci a recomanda pe aceea, carea se face pe temeinicia unorū caractere solide, potrivite, adecă de acelaşi felii la bărbatū şi femeie, şi fiind că acēstă coincidenţă, acēstă întâlnire şi potrivire de caractere nobile după psihologie e fōrte grea, rămāne se ne întōrcem la cuvēntulū învechitū

și înrădăcinată, la frasa devenită generală că, *căsătoria este o loterie!*

Și așa și este, domnilor și doamnălor; decât se scie, că loteriile încă sunt de multe feluri și pe toate le facem tot noi ómenii!

Sunt loterii, cari au numai unú singurú numéru câștigătoriu, altele cari au 2, 3 séu mai mulți numeri câștigători; sunt înse unele loterii astfeliú combinate, — în cari fiá-care numéru câștigá ceva!

Deci, decá e adevératú, că căsătoria e unú norocú de loterie, atunci se facem și din ea o astfeliú de loterie, ca toți câți jócă la ea, adecá toți câți se căsătorescú sê câștigue, și asta se póte numai și numai prin educațiune și instrucțiune adevératá, ce am arátatú mai înainte! Cei chemați dar ca se dirigá acéstá educațiune și instrucțiune: părinți, profesori, guverne, particulari toți sê se unescá pentru același scopú comunú!

Dlí Hașdeú, eruditulú academiánú și profesorú dela universitatea din Bucuresci, cu ocazia unuí discursú, prin care rechema forțele tuturorú pentru eluptarea unuí scopú, s'a folositú și de unú proverbú românescú, cam necioplítú, dar decá dlú Hașdeú s'a folositú de densusulú, și decá e fórte potrivítú, de ce nu l'ași spune și eú? Acest proverb díce, că „unde scui pá unú omú, nu se cunosce; dér unde scui pá mulți, póte se misce o móră“. Cu toții dar: părinții prin esemple și vieța lorú moralá sê întroducá copiilorú o educațiune solidá; profesorii se continue acéstá educațiune pe lângá instrucțiunea ce sunt chemați a da copiilorú în scólá; și ambele acestea, educațiune și instrucțiune, se arete dela începutú ambelorú secse drumulú, pe care fiá-care sê-și caute în vieța esistința și viitoriulú seú!

Mai sunt și alți factori: preoții și medicii, cari potú da și aú și datoria de a da concursulú lorú, unulú de pe amvonú mergénd cu esemplu înaintea turmei sale, ear medicii sfátuind pe mame și în genere pe orí-ce femei, cari ilú con-

sultă, se le spună, că durerea de mână și de cap nu e rezultatul alu reumatismului, ci din cauză că nu lucrăză, nu spală, nu frământă aluatul de pâne; că mamele suferu de cutare ori cutare durere din cauză că nu lăptăză ele singure copiii lor!

Pe cele cari cheltuesc părăle prin străinătate la băi, și fac pe bărbați de se împrumută și scontăză salariul, nu se le recomande acele băi, dar chiar se le spună că se vor întorce bolnave de acolo, căci precum copilului îi mai pri-esce laptele mamei sale, decât alu doicei, totu asfelu apele și isvórele țerei, în care trăesce, sunt mai bune și mai folo-sitóre decâtu cele scumpe din străinătate.

Și multe și prin multe asemenea sfaturi și esemple am reuși a convinge lumea feminină, că cartea nu pentru aceea o învață o fată, ca se îmulțescă greutățile bărbatului și ne-ajunsurile vieței casnice, ci chiaru pentru a ușura séu chiar sterpi aceste greutăți și neajunsuri.

De ce femeea țeranului română ține peptu la o casă cu 5—6 și 10 copii? Ea cóse, ea tórce, ea țese, ea spală, ea mulge vaca, ea face de mâncare, și tóte acestea le face fără servitóre, căci sunt fórté puține, cari potu se țină servitóre.

Apoi totu femeea românului nostru merge și în câmpu cu elu, la sapă, la secere, la fên; ba am vedutu casulú unde rămânénd veduvă, a apucatú córnelé plugului în mână și chiar și cósa, și mergea cu carulú după lemne în pădure, și dacá din cei 5—6 ori 10 copiii, ce are, este unulú mai mărișorú, conduce economia câmpului și trebuințele familiei mai fără a se cunósce lipsa bărbatului, pe când unú bărbatú țeranú rămânénd veduvú în asemenea împregiurări sigurú că nu ar fi pututú face tóte acestea!

Noi funcționarii — séu cum am đis că ne numesce ci-ne-va — caliciii în haine negre, nu pretindem dela femeile nóstre se facă tóte câte face femeea unuí țeranú; dar când veđi că partea cea mai mare din ele, nu vreaú séu nu sciú se-ți facă pâne, o mămăligă, o zamă, apoi de cusutú iar nu

decât p $\acute{o}$ te ciorap $\acute{i}$, dar chiar $\acute{s}$ i de aceia nu, de $\acute{s}$ i asta e un $\acute{u}$ lucru regulamentar $\acute{u}$ $\acute{i}$ n sc $\acute{o}$ lele de fete; apoi d $\acute{e}$ c $\acute{a}$ a $\acute{u}$ copiii, mai t $\acute{o}$ te se fac delicate $\acute{s}$ i boln $\acute{a}$ viciose, $\acute{s}$ i atunci eat $\acute{a}$ $\acute{s}$ i medicul $\acute{u}$, care se crede de $\acute{s}$ tept $\acute{u}$ $\acute{s}$ i c $\acute{a}$ $\acute{s}$ i-a f $\acute{a}$ cut $\acute{u}$ datoria, d $\acute{e}$ c $\acute{a}$ recomand $\acute{a}$ amplotiatul $\acute{u}$ tat $\acute{a}$, s $\acute{e}$ caute doic $\acute{a}$ pentru copil $\acute{u}$, c $\acute{a}$ c $\acute{i}$ mama e delicat $\acute{a}$, $\acute{s}$ i de obicei $\acute{u}$ t $\acute{o}$ te se fac delicate $\acute{i}$ n acest $\acute{u}$ scop $\acute{u}$!

C $\acute{a}$ nd vedem, $\acute{d}$ ic, o asemenea dispropor $\acute{t}$ ie $\acute{i}$ ntre o femeie dela sate $\acute{s}$ i a un $\acute{u}$ func $\acute{i}$ onari $\acute{u}$, $\acute{o}$ re nu a avut $\acute{u}$ dreptu se $\acute{d}$ ic $\acute{a}$ cutare tin $\acute{e}$ r $\acute{u}$ c $\acute{a}$ rturari $\acute{u}$ inteligent $\acute{u}$, c $\acute{a}$ „femeia dela t $\acute{e}$ r $\acute{a}$ este un $\acute{u}$ adev $\acute{e}$ rat $\acute{u}$ ajutori $\acute{u}$ al $\acute{u}$ b $\acute{a}$ rbatul $\acute{u}$, pe c $\acute{a}$ nd ale n $\acute{o}$ stre sunt numai n $\acute{e}$ caz $\acute{u}$ pe capul $\acute{u}$ nostru, $\acute{s}$ i deci nici nu me $\acute{i}$ nsor $\acute{u}$ s $\acute{e}$ -m $\acute{i}$ ia $\acute{u}$ n $\acute{e}$ cas $\acute{u}$ pe cap $\acute{u}$ “.

$\acute{S}$ i $\acute{i}$ n adev $\acute{e}$ r $\acute{u}$, c $\acute{a}$ nd a $\acute{i}$ ocaziune se $\acute{i}$ ntreb $\acute{i}$ pe un $\acute{u}$ fl $\acute{a}$ -c $\acute{a}$ $\acute{u}$ dela sate, de ce se $\acute{i}$ ns $\acute{o}$ r $\acute{a}$, el $\acute{u}$ $\acute{i}$ $\acute{t}$ $\acute{i}$ r $\acute{e}$ sponde cam a $\acute{s}$ a: „Apoi me $\acute{i}$ nsor $\acute{u}$ d $\acute{e}$ s $\acute{e}$ -m $\acute{i}$ ia $\acute{u}$ ajutori $\acute{u}$, se aib $\acute{a}$ cine me sp $\acute{a}$ la, $\acute{i}$ mbr $\acute{a}$ ca $\acute{s}$ i c $\acute{a}$ rp $\acute{i}$, se am cu cine lucra holdele, c $\acute{a}$ c $\acute{i}$ singur $\acute{u}$ e gre $\acute{u}$ de tr $\acute{a}$ it $\acute{u}$ “. El $\acute{u}$ se $\acute{i}$ ns $\acute{o}$ r $\acute{a}$ c $\acute{a}$ c $\acute{i}$ $\acute{d}$ ice, c $\acute{a}$:

„Unde-s doi, lucrul $\acute{u}$ sporesce,
S $\acute{e}$ r $\acute{a}$ cia amu $\acute{t}$ esce“

pe c $\acute{a}$ nd un $\acute{u}$ c $\acute{a}$ rturari $\acute{u}$ $\acute{d}$ ice din contr $\acute{a}$: „mai bine vai de mine dec $\acute{a}$ t vai de noi“, abia pot $\acute{u}$ tr $\acute{a}$ i singur $\acute{u}$ cu salariul $\acute{u}$, dar se mai ia $\acute{u}$ o femeie, c $\acute{a}$ reia o s $\acute{e}$ - $\acute{i}$ trebuiasc $\acute{a}$ mai multe ca mie“.

Onorat $\acute{a}$ $\acute{s}$ i cult $\acute{a}$ adunare! De $\acute{s}$ i p $\acute{o}$ te numai o a treia parte am estras $\acute{u}$ pentru ac $\acute{e}$ st $\acute{a}$ disertatiune din materialul $\acute{u}$, ce posed pentru scrierea unei $\acute{i}$ ntreg $\acute{i}$ bro $\acute{s}$ ure despre multiplele cestiuni familiare, totu $\acute{s}$ i v'am prea obosit $\acute{u}$ $\acute{i}$ ndelungata d-v $\acute{o}$ str $\acute{a}$ at $\acute{e}$ nciune; sunt datori $\acute{u}$ $\acute{i}$ ns $\acute{e}$, ca relativ la frum $\acute{s}$ eta femeesc $\acute{a}$ se vorbesc $\acute{u}$ $\acute{i}$ nc $\acute{a}$ ceva, $\acute{s}$ i mai ales c $\acute{a}$ titlul $\acute{u}$ disertatiunei mele era chiar $\acute{i}$ ntrebarea: „Care este femeia cea mai frumos $\acute{a}$?“

Am atins $\acute{s}$ i p $\acute{a}$ n $\acute{a}$ acum ceva despre frum $\acute{s}$ eta femeiei, c $\acute{a}$ c $\acute{i}$ $\acute{i}$ n adev $\acute{e}$ r $\acute{u}$ frum $\acute{s}$ eta femeesc $\acute{a}$ cu dreptul $\acute{u}$ $\acute{s}$ i de multe

orî cu nedreptulî jîcă unî mare rolî în contractarea cîsătorîilor.

Se vedem dar, ce este frumseța acîsta? Care este femeea cea mai frumoasă? și ce mijlîce s'ar putea întrebunța ca acîsta frumseța se fiă veritabilă, prețuită și trainică?

Mulți vor crede, cî prin cuvîntulî frumosî, voiescî a întelege pe acea femeie, care are o fisionomie frumoasă și figura ei întregă e o icînă de artă și decorî!

Nu asta o întelegî eu prin frumseța unei femei, și de aceea trecî preste descrierea, ce unî ôre-care poetî clasicî o făcea femeilorî frumoșe, ca și totî aceleși condițiunî repetate de francezî, cum sî-i fiă adecă ochîi, genele, sprîncenele, nasulî, dințiî, gura, buzele, mânilî, pîrulî, peptulî, pelea și altele pînă și unghiile, cîci mai întîiî eu cautî soliditatea și valîrea obiectului, ce ne atrage, ca sî-lî privim și admiram!

Așa așî dorî se fac o deosebire și o comparațiune între cuvîntulî atributî „frumosî“ și „bunî“ sîu „frumosî“ și „dulce“, „frumosî“ și „durabilî“, „frumosî“ și „necesariî“!

Este adevîratî, cî firea omului așa este: cînd elî vede ceva „frumosî“, ceva esteticî și de artă: o statuă, unî portretî, care prin forma lui artistică te uimesce, și mai ales cînd vede o femeie frumoasă, pe carea elî pîte în mintea lui, deși o vedea ca o idee, dar pe carea nu o credea cî ar putî esista în realitate, atunci ochîi lui se deschid mai tare, i se pare cî nu vîd destulî de bine, — și chiar în acelî momentî, felî de felî de planurî se nascî în cugetulî lui, cum ar putea sî devie acelî obiectî de artă sîu acea frumoasă femeie proprietatea sa! Cam în asemenea momente se întîmplă de se fac cîsătorîile așa đise din amorî, despre carî am vorbitî mai înainte, și cînd am spus la ce rezultatî duc de multe orî asemenea cîsătorîi; cîci în adevîrî, unî obiectî, cu care te servescî, orî o sculă ôre-care necesară la lucrîrile rurale orî domestice este de ajuns ca acîstă unîltă sîu acelî obiectî sî fiă frumosî și se nu aibă

și alte proprietăți? E frumos; dar decă nu taiă, cum te servesci de el?

Sunt și între animalele domestice animale frumoase, și chiar pe acelea nu le putem întrebuința nici pentru nutri-mânt, nici pentru lucrări grele la economie, ca pe cele mai dure și mai urite!

Naturală mai departe, că vedând omul nisce fructe frumoase: mere, pere, struguri de soiuri rare, îl vor atrage mai mult ca acelea pe care le vede în toate zilele și nu au nici față frumoasă ca cele de întâi; — dar când omul acesta ar gusta din unele și altele și ar constata că chiar acele fructe sunt mai bune, mai dulci, care la vedere sunt mai urite, și din contră cele frumoase la vedere sunt sevă acre sevă ver-mănose.

Un vin de o coloră roșie frumoasă bate la ochi, te atrage, și decă gustăm din el și vedem că cel cu o coloră mai ordinară, deși mai urit dar e cu mult mai bun și natural decât cel roșu frumos, sigur că l'am refusa pe acesta mai ales când coloră i va fi și falsificată!

Un grădinariu și oră care altul, care se ocupă cu cultivarea arborilor roditori, când va avea doi meri de exemplu în apropiere unul de altul, din care unul foarte frumos crescut, iar al doilea foarte diform, acesta însă produce fructe multe și bune, cel frumos însă nu produce de loc sevă foarte puțină și acre; distanța prea apropiată însă unul de altul împiedică ca substanțele nutritive din pământ să se nutrească suficient pe amândoi, și deci știința cere ca unul să fie sacrificat sevei, oră cine înțelege că nu pomul frumos și nefructifer va fi păstrat, ci cel noduros și diform crescut, dar care produce multe și gustoase fructe!

Dar mai mult: nisce părinți au doi copii, feciorii oră fete, unul din acești copii e foarte frumos, totă lumea îl admiră, părinții sunt mândri cu el, și din cauza acesta tot pe el îl scot mai la ivelă, căci al doilea nu e așa fru-

mosă, ba l'a mai lăsată natura și cu un defectă óre-care, se ȃicem: schiopă! Ce se întemplă însé?

Ambii acești copii crescă, se desvóltă și la urma urmeloră se alege că celă frumosă are aplicațiunii rele, nu învăță, se face bețiv séu hoțú séu ună lenéș orăi alte defecte încăt tótă lumea fuge de elă; părinții pățescă rușine pe urmele lui; ear uritulă și schiopulă a învățatú fórté bine, s'a distinsă, sé face omă cu vađă în societate, folositoriă patriei și națiunei sale și sprijină bētrâniloră sei părinți.

De sigură că frumosulă nu mai are nici o valóre nici pentru părinți nici pentru societate!

Suntem, decă, cred cu toții de acord, că nu e destulă ca femeea se aibă: ochii, pērulă, sprâncenele, gura, dinții și unghiile și tóte celelalte, așa cum le descrie cutare poetă séu romancier, adecă frumoșe și proporționate, căci pe lângă frumșete mai trebuesce ceva, și încă o calitate multă mai superióră ca frumosulă!

Camelia e o flóre fórté frumoșă, dar fără mirosă, trandafirulă e și frumosă și are și mirosă, dar are spină; cu ceva alegere și atențiune se póte însé forma ună buchetă din flori, în care sé fiă amestecate flori cu diferite proprietăți în cari se află din tóte câte ceva: și frumosă și mirosă și diferite nuanțe de coloră.

Tot asemenea sunt femeii, cari, decă nu sunt rarități de frumșete și cultură, aă însé darulă modestiei, ală hărniciei, ală moralității și ală religiosității și peste tóte, darulă rațiunei sănătóse, însușiri superióre frumșetei simple fără alte calități. — Și decă sunt rare asemenea femeii, la acésta și bărbații sunt de vină, că nu le dă a înțelege la tóte ocasiunile că nu frumșeta loră, nici hainele cele fantastic lucrate, nici mânile cele de céră odichnite la umbră îi voră atrage a le duce înaintea altariului, ci mintea și iar mintea!

„Frumosă e omulă Dómne, când mintea e regină“
a ȃis nemuritoriulă Andreiă Mureșană.

Flăcăii nostri când joca încă strigă :

„Nu-î frumos care-î frumos
Da-î frumos cine-î drăcos!“

Şi cine nu scie, că prin cuvântul drăcos înţelegu ei ca şi noi fată cu minte, inteligentă şi harnică !

Femea cu minte recunoşce, că jugul căsătoriei e pentru doi făcut şi trebuie alătura cu bărbatul să-l tragă la mal. Căci numai acolo pôte fi în căsnicie iubire reciprocă, unde există şi ajutoriu reciproc !

Eū, dómnelorū, — pentru a sfârşi —, cu risicul de a ve provoca niţelū ris acum la urmă, ve declarū, că decă n'aşi fi așa aprópe de amurg, adecă în etate, despre care francesulū dice „Bonjour Lunettes, adieu fillettes“, adecă „bună ziua ochelarū, adio fetişore“ şi aşi voi se me însorū, eată cum aşi vrea se vorbescă gura lumei de mirésa mea după cununie :

Am auditū, că s'a însuratū cutare, a luatū una frumósă ?

— „Nu-î urită, e potrivită; nu-î așa frumósă dar e sănătósă“ ! — „E cultă? — N'a învăţatū prin pensióne, dar e fórtē inteligentă. — „Câte limbī vorbesce? — Numai limba ei románescă, dar alésă şi curată, neschimonosită se stai de drag de vorbă cu dēnsa! — Are ceva zestre? — Nimic, dar zestre sunt mánile ei; se veđi cum lucréză, cum cóse, cum spală, cum face pâne, ce máneari gustóse şi curate; cum sclipescū la ea tóte în bucătărie, ce curăţenie mare! Ce rufe spalate! Cum işi stiméză bărbatulū, apoi modestă în îmbrăcăminte, dar totdeuna curată, religiósă şi bisericósă ca o călugăriţă“.

După mine unulū şi frumşeta şi averea şi cultura superioră tóte sunt inferióre acestorū calităţi; căci numai o asemenea femea este ajutoriulū bărbatului, după înţelesulū biblicū! Despre o asemenea femea cred că a đis Chrisostom când a vorbitū de datorile ei! Asta-î femea, despre care Solomonū dice, că cine a aflatū femea cu minte, a aflatū podóbă casei sale!

O asemenea femeie a putut se înțelegă și Alecsandri, când a ținut :

„Dulce-î de a țice, când inima jelesce,
Am o ființă 'n lume, ce știu că me iubesc“.

Ear Barbul lăutariul, — vestitul Barbu lăutariul, care cânta odată boierilor din Moldova și din gură și din vioră, în mintea și în inima acestui vestitul lăutariu încă nu mai o asemenea femeie cu asemenea calitate a putut să existe, când trăgea din arcuș și cânta grăind cuvinte ca acestea :

„De ar vrea bunul Dumnezeu,
Să-mi asculte dorul meu,
Ce iubesc se fie al meu,
Și să mor când voi, vré eu“ !

Ioan Popescu.

DIN CRONICA LUNARĂ.

Reuniunea română de muzică din Sibiiu, după raportul ce-lu publicăm la alt loc, a dat în timpul dela 1 Septembrie 1894 până la 31 Augustu 1895, 3 concerte în Sibiiu, 2 în Bucuresci, 1 în Brașov și 1 în Sălisce. Intratele și spesele au fost, cu un mic sold, de câte 4295 fl. 82 cr., averea ei face 2482 fl. 58 cr., bugetul pe 1895/6, arată la intrate 1241 fl. 65 cr., la eșite 770 fl. escedent 471 fl. 65 cr. Institutul de credit și economii „Albina“ a votat reuniunii un ajutoriu de 200 fl., fostul președinte Dr. Aurel Brote a pus cu 100 fl. temei un fond neatacabil, și soțietatea bucuresceană i-a trimis prin dl Dr. Titu Maiorescu, rectorul universității de acolo, 3000 lei. Numerul membrilor este cel următoriu : onorari 3, fundatori 1, activi 62 și ajutatori 52.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului, după raportul publicat totu la alt loc alu acestei foi, a ținut adunarea sa generală bine cercetată în Orlat, a arangiat o expoziție de vite de prăsilă și una de pome, ambe în Sălisce, și totu acolo a instalat un cuptoriu de uscatu pome, sistem Cazanille ; apoi a progresat în cultivarea nutrețului măiestritu, în împărțirea de semințe, a înființat mai multe tovărășii agricole etc. Averea reuniunii este de 2437 fl. 35 cr., numerul membrilor ei de 421, din Sibiiu și giuru 73.

Gimnasiu — ruteanu în Cernăuți „Gaz. Buc.“ în unul din Nrii ultimi aduce scirea în adevăr revoltătoare, că ministrul austriac Gaustsch

a decisă a înființa în Cernăuți, în mijlocul românismului, ună gimnasiu ruteană, că lucrul ar fi deja la comisiunea bugetară a senatului imperială, și că la propunerea deputatului *Lupulă* pentru clase paralele române ministrul ar fi răspunsă negativă. Aici la noi preparandiile confesionale dificultate, scóle civile susținute de confesiune supuse imediată guvernului, etc. etc., — dincolo fondulă religionară română exploatată de străini, scóle rutene în capitala țerișorei române etc. etc., — va se dăcă scóla română pe tótă linia în luptă de apered!

Donațiune. Reposata *Maria generală Carpă* a lăsată prin testamentă Academiei Române moșia sa Oltenia din județul Teleorman. Din venitulă moșiei se vor stipendia studenți români în străinătate, se voră îmbrăca copii sërmană și se va întrețină biserica și scóla din comună.

BIBLIOGRAFIĂ.

- Romaniă călători,** de Ioană *Kalinderu*, Dr. în dreptă dela facultatea din Paris, membru ală Academiei Române, membru ală Societății Geografice Române. Bucuresci, stabilimentulă grafică I. V. Soccecă, 1895.
- Coup D'oeil sur l'histoire de la typographie dans les pays roumains** aș XVI-e siècle, par *Emile Picot* profes. saur à l'école des langues orientales vivantes. Extrait du centenaire d'Élote des langues orientales vivantes. Paris, imprimerie nationale. M. DCCC XCV.
- Kloster Putna in der Bucovina.** Von *Iraclie Porumbescu*, Exarch und Pfarrer in Neu-Frătăutz. Czernovitz, Conc. Typo- und Litografie der Erzb. *Silvester Morariu-Andriewicz*, 1895. Cu icóna mănăstirei.
- Raportulă generală ală Comitetulă centrală ală Reuniunei române de agricultură din comitatulă Sibiiului pentru anulă 1894.** Sibiiu, Institutulă tipografică 1895.
- Raportulă generală ală comitetulă Reuniunei de musică** pe timpulă din 1 Septembrie 1894, până în 31 Augustă 1895 st. n. Sibiiu, tipografia archidieceșană 1895.
- Istoria Româniloră de A. D. Xenopolă**, în ediția nouă. Librăria *Frați Șaraga* din Iași anunță, că fiindă epuisată ediția primă în 6 volume, prețulă 60 lei, a Istoriei Româniloră de A. D. Xenopolă, premiată de Academia Română, se pune sub presă o nouă ediție, carea va eși în 12 volume a ună leă. Volumul I. se va pune sub presă la 1 Decembre a. c., și succesivă, în intervală de ună ană, voră eși tóte 12 volumele. Abonamentele se facă la librăria *Frați Șaraga* din Iași și la tóte librăriile din țera pe lângă mandată postală de 12 lei.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 515—1895.

Procesul verbal

din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 29 Octombrie 1895 n.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v. președ. Asociațiunii.

Membrii prezenți: Dr. A. Brote, P. Cosma, I. Crețu, I. Papiu, I. V. Rusu, L. Simonescu, I. St. Șuluțiu, și N. Togan, bibliotecari.

Secretari: Dr. Vasile Bologa.

Nr. 184/515. Direcțiunile despărțimintelor din Reghinul săsesc, Cluj, Mureș-Oșorhei, Betlean, Zernești, Sebeșul săsesc, Treiscaune (Brescu), Seliște, Șimleul Silvaniei, Orăștie, Deva și Alba-Iulia, cer înviațiunile de lipsă cu privire la rescripțiunile ministrului de interne din 3 Octombrie a. c. Nr. 85683, prin care se declară ilegală activitatea despărțimintelor Asociațiunii, întru cât acelea n'au statute separate, provădute cu aprobare dela guvern, și se provacă să-și înainteze statutele spre aprobare, până în 30 Novembre a. e., altcum vor fi disolvate.

În legătură cu acesta se constată, că cu privire la activitatea despărțimintelor s'a raportat ministrului de interne dela presiidiul Asociațiunii în 27 Novembre 1892. Nr. 329, în urma provocării aceluiaș ministru din 2 Novembre 1892, Nr. 725 rezerv. și s'a arătat, în specialul când și cu ce scop s'au înființat despărțimintele și pe baza căroru §§. din statute, s'a înaintat și regulamentul referitor la funcțiunea despărțimintelor, cerându-se și aprobarea acestuia, decât s'ar afla necesară. Se observă însă, că la acest raport alu presiidiului, până astăzi încă n'a venit nici un răspuns.

Se constată totodată, că statutele cele nouă ale Asociațiunii, în care se normază și înființarea și activitatea despărțimintelor în §§. 36—42, se află din 10 Septembrie a. c. la ministeriul de interne spre aprobare.

— Să se deie informațiuni detaiate despărțimintelor, ca să potă răspunde în termenul datu la provocările primite și să se facă reprezentațiune la ministeriul de interne, cu rugarea pentru aprobarea statutelor celor nouă, în care se cuprind dispozițiunile necesare și pentru despărțiminte.

Nr. 185. Verificarea acestui proces verbal.

— Se încredințază dloru: P. Cosma, I. Crețu și I. Papiu.

Ședința se încheie.

D. u. s.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretari II.

S'a verificat. — Sibiu, 11 Novembre st. n. 1895.

P. Cosma m. p.

I. Papiu m. p.

I. Crețu m. p.

Nr. 535—1895.

Procesul verbal

din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 14 Novembre 1895 n.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociațiunii.

Membrii prezenți: Dr. A. Brote, P. Cosma, Dr. C. Diaconovich, Dr. A. Frâncu, I. Papiu, I. V. Russu, I. St. Șuluțiu, O. Tilea, și N. Toganu, bibliotecari.

Secretari: Dr. Vasile Bologa.

Nr. 186/315. Se prezintă protocolul adunării generale a despărțământului din Mureș-Oșorhei, ținute în comuna Riciul de Câmpie la 1 August a. c., înaintat cu relațiunea direcțiunii dto 15 August a. c., și se constată, că protocolul e defectuos, neautentic și nesubscris de președinte, ear unele erogate din rațiunii nejustificate.

— Protocolul se restituie direcțiunii, ca se dee lămurire.

Nr. 187/325. Direcțiunea despărțământului din Brad așterne cu datul 16 August a. c. Nr. 1. protocolul adunării generale ținute în Băița la 11 August a. c. dimpreună cu 233 fl. taxe de membrii.

Din cuprinsul protocolului se constată următoarele:

1. s'a aprobat raportul comitetului despre mersul afacerilor despărțământului în anul precedent;

2. s'a luat act despre reposarea membrilor: G. Bardoși, magistru postal în Băița; G. Bocanu, proprietari și P. Trifu, comerciant în Crisciori;

3. transpunerea sumei de 63 fl. 10 cr. la cassa centrală, conform hârtiei comitetului central Nr. 296/1895, s'a amânat până la staverirea budgetului pro 1895/6;

4. s'au votat două ajutoare tinerilor: Aurel Grădinariu, învățacel crotor în Băița și Michail Turciu, învățacel ciobotariu din Crisciori;

5 s'a statorit următorul buget pro 1895/6:

a) 3 ajutoare à 10 fl. pentru trei învățacei meseriași 30 fl.;

b) procurare de unelte economice 16 fl.;

c) înființare de bibliotecă poporale 16 fl.

d) spese de birou 4 fl. 13 cr. Suma 66 fl. 13 cr, ce se va acoperi din restul casei din anul precedent, și astfel se consideră rezolvată și memorata hârtie a comitetului central Nr. 296/1895;

6. s'a votat absolutoriu comitetului pe anul expirat;

7. s'au înscris membri noi, anume:

a) pe viêtă dnii Simeon Băcila, preot în Ormindea și Iuliu E. Cosma, preot în Crăciunesci, și au solvit din tacsă câte 50 fl., obligându-se a solvi restul la procsima adunare generală;

b) membri ordinari dñii: George Moldovanu, notariu cercual in Baița; Demetriu Moldovanu, notariu adjunct in Baița; Dr. Cornel Moldovanu, medic in Baița; Teodor Vraciu, proprietariu in Valisora și Petru Perianu, preot in Trestia, solvind tacsă de câte 5 fl. și 1 fl. pentru diplomă;

c) membri ajutatori 29 cu 29 fl.;

d) dela membri ordinari vechi s'au incassat 100 fl. dupa consemnarea prezentata;

suma incassarilor: fl. 262, din care 233 fl. s'au transpusu la cassa centrala, ear restulu fl. 29, tacsă dela membri ajutatori, s'au adaus la restulu casedi din anul precedent, și astfel la cassa despărțimentului se administreză 76 fl. 13 cr. in sensul budgetului votat pelanga un escedent de 10 fl. pro 1896/7;

8. s'a incredintatu comitetului designarea locului pentru prosima adunare generala;

9. s'au numit delegati la adunarea generala din 1895. dñii: N. Popu, preotu și Dr. I. Radu, profesoru, ear suplenți: G. Draganu și N. Pecurariu.

— Protocolulu adunării generale se ia spre scire cu aprobare; suma de 233 fl., tacsă de membri, s'a primit; membri noi, anume Simeon Bacila, preotu in Ormindea, și Iuliu E. Cosma, preotu in Craciunesci, se vor declara membri pe vieta ai Asociatiunii, cand voru completa tacsă de câte 100 fl., ear pana atunci se tin in evidenta și se dispune a li-se trimite foia Asociatiunii; dñii: G. Moldovanu, Dr. C. Moldovanu, D. Moldovanu, T. Vraciu și P. Perian se declara membri ai Asociatiunii și se preved cu diplome; reținerea sumei de 76 fl. 13 cr., conform budgetului, se incuviinteză.

Nr. 188/334. Directiunea despărțimentului din Șimleul-Silvaniei, așterne cu datul 21 August a. c. Nr. 13 protocolulu adunării generale tinute in Șimleul-Silvaniei la 11 August a. c. dimpreuna cu conspectulu despre tacsăle incassate dela membri vechi și noi in suma de 127 fl., transpusi aici prin institutul „Silvania“.

Din cuprinsulu protocolulu se constata urmatoarele:

1. Comitetul a urmarit cu interes mersul invetamentulu poporal din acel despărțiment; a luat parte prin delegati sei la 168 esamene de vara și a constatat numerulu elevilor obligati de scola, anume pentru scola de tote dizele: 10.867, pentru scola de repetitia: 3476; scola de tote dizele au cercetat'o in fapta: 6825 scocari, dintre care 6677 sciū ceti și scrie, ear scola de repetitia au frecventat-o 1440 scolari, dintre care 1290 sciū ceti și scrie; premiați au fostu la esamene 583 elevi; la scole mai inalte sunt 154 elevi din acelu despărțiment, ear la meserii 43; in genere s'a constatat un progresu imbucuratoriu;

2. pentru invetatori, cari au doveditu celu mai bun progresu pelanga invetamentu și in scola de pomaritu, s'au oferitu mai multe premii din partea marinimosilor dñii:

1. G. Pop de Basesci, doue premii: o vaca cu vitel și o scrofa cu purcei;

Dr. I. Nechita, avocat, un premiu de 20 fl.;

3. Fl. Cocianu, adv. și I. Popu, proprietariu, un premiu de 10 fl.;
4. A. Barbolovici, vicariu, un premiu de 10 fl.;
5. A. Cosma, directoru de bancă, un premiu de 10 fl.;
6. D. Suciū, avocatū, un premiu de 10 fl. și
7. V. Mica, notariu, un premiu de 10 fl.

Distribuirea premiilor celor mai vrednici dintre concurenți s'a incredințat comitetului;

3. s'a exprimatū laudă factorilorū promovătorii culturii de pomăritū, și cu deosebire la școlele:

Din Basesci cu 915 altoi; din Sterciu cu 500 altoi, din Onagiul de susu cu 400 altoi; din Hidig, 3000 pădureși și 200 altoi; din Cătelulū românescū cu 160 altoi; din Recea cu 120 altoi; din Bulgari cu 200 altoi; din H. Giurtelac cu 100 altoi; din Oastea cu 100 altoi; din Pria și Berseulū de josū cu câte 70 altoi; din Doch și Marca câte 50 altoi; din Bobota cu 50 altoi; din Băbtia cu 50 altoi ș a.

4. S'a decisū compunerea literelor fundatiōnale pentru „Fondulū scolasticū alū despărțēmētului“ și pentru lāsāmētul „Ioan Contiu“, incredințându-se unei comisii de 4.

5. S'a constatat numărul membrilorū Asociațiunei din acelu despărțēmētū, și anume:

- a) fundatori 4;
- b) pe viețā 2 și
- c) ordinari 57.

6. S'a luatū actū despre reposarea membrului Georgiu Filipū, fost avocatū în Tășnadū, care s'a făcutū neuitatū prin lāsāmētulū seū culturalū în favorulū Asociațiunii.

7. S'au luatū dispoziții pentru-ca să se înființeze agenturi comunale și bibliotecii populare.

8. S'au făcutū dispoziții pentru-ca să se continue cu „colecta cruceriului în favorul „Fondului pentru ajutorarea școlilor și învățătorilor seraci“ din despărțēmēt.

9. S'au luatū dispoziții, ca să se răspândescă în poporū broșura „Higiena copilului dela naștere pānā la al VII-lea an al vieții“ și opulū „Documente privitoare la familiile nobile romāne“.

10. Adunarea generală a exprimatū mulțamitā comitetului și tuturor binefăcētorilor, cari au contribuitū în vre-o direcțiune la înaintarea culturii poporului român.

11. S'a aprobat raportul oficiului de casă alū despărțēmētului, din care reese, că fondul scolastic alū despărțēmētului, numitū și al lui Dr. Ioan Nichita, constă din 603 fl. 68 cr., dintre care 512 suntū în acțiuni la „Silvania“, ér 91 fl. 68 cr. depuși la acea bancă cu libelulū Nr. 495; bani disponibili la cassa despărțēmētului suntū 34 fl. 10 cr. dimpreună cu restulū cassei din anulū precedent.

12. S'au înscrisū membri noi:

a) pe viețā: dl Teodorū Popu, protopopū în Ortelec, oferindū în prețulū tacei o acțiune de 100 fl. de ale băncii „Sătmarēna“;

b) membri ordinari dnii: Augustin Paulū, din Letea (comitt. Solnoc-Dobāca), profesor în Romānia, și Nicolaū Hossu, proprietariū în Lemniū, solvindū câte 5 fl. tacsă și 1 fl. pentru diplomă;

c) s'a încassat^ă taxa dela 23 membri ordinari vechi, à 5 fl. = 115 fl.;

d) s'au încassat dela 2 membri ajutatori: 3 fl.;

e) dl Vasile Păteș a colectat în comuna Hotoan^u pentru fondul scolar^u 7 fl. 35 cr.

Suma încasărilor face: 137 fl. 35 cr. și o acțiune de 100 fl., din care 127 fl., taxe de membri, s'au transpus^ă la cassa centrală; 7 fl. 35, colectați dela agentura Hotoan^u, s'au transpus^ă la fondul^u scolar^u al^u despărțământului, ear 3 fl. s'au reținut^ă în contul^u spelor^u de biro^u.

13. S'au numit^ă delegați la adunarea generală din 1895 dnii: A. Barbolovici și A. Cosma.

14. S'a decis^ă să se țină procsima adunare generală în Odorhei^u.

Protocolul servește spre plăcută scire, și se exprimă multă-mită binefăcătorilor și din partea comitetului central; dl Teodor^u Pop^u se declară membru pe viață al Asociațiunii și se prevede cu diplomă, ér dnii Aug. Paul și N. Hossu, se declară membri ordinari ai Asociațiunii și se provăd^ă cu diplome; suma de 127 fl., taxa de membri, s'a priimit^ă dimpreună cu acți^ă de 100 fl.

Nr. 189/335. Direcțiunea despărțământului din Năsăud^u, așterne cu datul^u 18 August^u a. c. protocolul^u adunării generale ținute în Sângeorgiul^u românesc^u la 4 August^u 1895.

Din cuprinsul^u protocolului se constată următoarele:

1. S'a aprobat raportul^u comitetului despre activitatea sa din anul^u precedent, dimpreună cu rațiociniul^u despărțământului și s'a dat absolutori^u comitetului.

2. S'au înscris^ă membri noi ordinari dnii: Vasile Petri, profesor^u în pens. în Năsăud^u; Liviu Mureșan^u, veterinar^u în Năsăud^u; Vasile Pop^u, preot^u în Sângeorgiul^u român^u; Ioan Zimbeliu, preot^u în Zagra; Ioan Buzdug, preot^u în Borgo-Rus; Silviu Sohorca, preot^u în Sângeorgiul^u român; Ilarion^u Filipoi^u, preot^u în Rodna nouă; Pamfil^u Grapini, preot^u în Rodna nouă și Daniil Sânjoan^u, notari^u în Maier^u, și au solvit^ă taxa de câte 5 fl. = 45 fl.

s'au încassat dela 4 membri vechi taxa à 5 fl. = 20 fl.;

s'au încassat^ă pentru fondul^u despărțământului oferte benevole în suma de 8 fl. 90 cr.;

s'au încassat^ă oferte benevole dela dnii: Dionisiu Steopóie, inginer în Bucuresci 5 fl., Alecsandru Pop^u, profesor^u în Bărlad^u 5 fl. și Iuliu Moisil^u, profesor^u în Târgu-jiului, 2 fl.;

peste tot^u s'au încassat^ă 85 fl. v. a.; din acestia 20 fl. s'au transpus^ă la cassa centrală cu datul^u 14 Octob^{re} a. c. Nr. 17, ér restul^u de 65 fl. s'a reținut^ă la cassa despărțământului;

3. s'a creat^ă un premiu de 20 coróne pentru cea mai bună lucrare asupra subiectului: „Cum se póte promova cultura pomilor^u la populațiunea de pe teritoriul^u despărțământului?“, și s'a încredințat^ă comitetului^u escrierea concursului și votarea premiului;

4. s'a reconstituit^ă despărțământul^u, alegându-se unanim director^u: Dr. I. Pop^u, membri în comitet^u: I. Ciocan^u, Dr. P. Tanco, O. Barițiu, Dr. C. Moisil^u, Iosif Mihăilaș și A. Precup;

5. s'aŭ numitŭ delegaŭi la adunarea generală din 1895. dñi: Dr. I. Popŭ și P. Vêrtic;

6. s'a amănatŭ din lipsă de timpŭ, cetirea disertaŭiunii asupra vieŭii lui Vasile Nașcu, până la procsima adunare;

7. s'a decisŭ sê se țină procsima adunare generală în Rodna vechiă.

— Protocolulŭ se ia spre scire cu aprobare; membri noi, anume dñi: V. Petri, Liviŭ Mureșanŭ, V. Pop, I. Zimveliu, I. Buzdug, Silviŭ Sohorca, Ilarionŭ Filipoiŭ, Pamfiliŭ Grapini și Daniil Sănjoan, s'aŭ declaratŭ membri ordinari ai Asociaŭiunii în adunarea generală din 1895 și s'aŭ provêdutŭ cu diplome; tacsele de membri 20 fl., s'aŭ priimitŭ, despre restulŭ de 65 fl., reŭtinutŭ la cassa despărŭtēmēntului, se recêrcă direcŭiunea sê înainteze budgetŭ.

Nr. 190/341. Direcŭiunea despărŭtēmēntului din Sebeșulŭ săsescŭ, așterne cu datulŭ 25 Augustŭ a. c. protocolulŭ adunărei generale ținute în Șugagŭ la 9 Iuniŭ a. c., dimpreună cu protocolulŭ comitetului din ședinŭa dela 4 Iuliŭ a. c. și 108 fl. tacse de membri.

Din cuprinsulŭ protocolului adunărei generale se constată următorele:

1. adunarea generală s'a condusŭ — în absenŭa directorului — prin dlŭ Sergiŭ Medeanŭ, delegatulŭ comitetului în acest scopŭ;

2. s'a aprobatŭ raportulŭ despre activitatea comitetului în anulŭ precedentŭ;

3. s'a cetitŭ disertaŭiunea dlui George Tătarŭ, invêțătorŭ în Sebeș, „Despre cauzele miseriei poporului românŭ și delăturarea lorŭ“;

4. s'aŭ încassatŭ dela membri ordinari 105 fl. și pentru diplome 3 fl., ear dela membri ajutători: 33 fl. 25 cr.;

suma încassărilorŭ: 141 fl. 25 cr., din care 108 fl. s'aŭ transpusŭ la cassa cenŭrală, ear 33 fl. 25 cr. s'aŭ reŭtinutŭ pentru trebuinŭele despărŭtēmēntului;

5. s'a aprobatŭ raŭiociniulŭ despărŭtēmēntului pe anulŭ espi-ratŭ și s'a datŭ absolutoriŭ cassariului, fără a se face evidentă la protocolŭ suma percepŭiunilorŭ și erogatelorŭ;

6. s'aŭ numitŭ delegaŭi la adunarea generală din 1895, dñi: Sergiŭ Medeanŭ și Zevedeiŭ Mureșanŭ;

7. s'a votatŭ bugetulŭ despărŭtēmēntului pentru anulŭ procsim, fără a se indica cu cifre percepŭiunile și erogăŭiunile;

8. s'aŭ creatŭ 10 ajutore à 10 fl. pentru invêŭăcei meseriași din acelŭ despărŭtēmēntŭ;

9. s'a reconstituitŭ despărŭtēmēntulŭ pe unŭ nou periodŭ de trei ani, alegēndu-se directorŭ: Dr. Pompiliŭ Isac, membrii în comitetŭ: Alecsandru Dobrescu, Serginŭ Medeanŭ, Zevedeiŭ Mureșan, Ioanŭ Oncescu, Dr. I. Eleches, Samoilŭ Roșu; suplenŭi: Isidorŭ Blaga, V. Rehoveaŭ și I. Floca.

— Protocolulŭ adunărei generale și al comitetului servesece spre scire cu aprobare, se provocă însê direcŭiunea, se așternă raŭiociniulŭ pro 1894 în deplină regulă, dimpreună cu bugetulŭ despărŭtēmēntului pro 1896; suma de 108 fl.; tacsă de membri și pentru diplome, s'a primitŭ.

Nr. 191/343. Dl. I. Coșeriu, avocat în Alba-Iulia, prezintă cu datul 20 August a. c. un espensariu de spese în sumă de 2 fl. 55 cr., pentru corespondența purtată cu fostul secretariu al Asociațiunii, reposatul Dr. I. Crișan, în cauza lăsamântului I. Popu Bota din Alba-Iulia și cere achitarea lor.

— Se asemnă la cassă spre solvire.

Nr. 192/345. Direcțiunea despărțământului din Treiscaune, așterne cu datul 22 August a. c. protocolul adunării generale ținute în Covasna la 29 Iuliu v 1893 și 27 fl. taxe de membri, arătând cauzele, ce au împedat ținerea adunării generale în anul 1894;

Din cuprinsul protocolului se constată următoarele:

1. s'a consemnat numărul membrilor Asociațiunii din acel despărțământ pro 1892, și anume:

a) membri ordinari 16;

b) membri ajutători 19;

2. s'au înscris membri noi ordinari dñi: Nicolau Zacharia comerciant în Hegig; Spiridonu Demianu, protopopu onorariu în Brețcu; Nicolau Comșa, preot în Covasna; Ioanu Dima, preot în Sita-Buzeu; Constantin Dimianu, capelan în Brețcu; Dionisiu Nistoru, preot în Arpatac; Dimitrie Coltofeanu, protopopu, solvind câte 5 fl. tacsă și câte 1 fl. pentru diplomă, ear dl. Nicolae Russu, tacsă de 5 fl. pro 1893, suma: 41 fl.;

dela 5 membri ajutători s'au încasat 6 fl.

suma încasărilor: 47 fl., din care 27 fl. s'au transpus la cassa centrală, ear restul de 20 fl. s'a reținut pentru trebuințele despărțământului;

3. s'a decis să se procure un sigil pentru despărțământ;

4. s'a decis să se țină procsima adunare în comuna Sita-Buzeu.

— Protocolul servește spre scire cu aprobare; membri noi înscrisi, anume dñi: N. Zacharie, Spiridonu Dimianu, N. Comșa, I. Dima, C. Dimianu, Dionisiu Nistoru, D. Coltofeanu și M. Russu, se declară membri ordinari ai Asociațiunii și se provădu cu document de legitimare; suma de 27 fl. taxe de membri, s'a primit; reținerea sumei de 20 fl. pentru trebuințele despărțământului se incuviințază.

Nr. 193/349. Direcțiunea despărțământului din Sighișoara, așterne cu datul 24 August a. c. Nr. 10, protocolul adunării generale ținute în Ferihaz la 28 Iuliu a. c. dimpreună cu 47 fl. taxe de membri.

Din cuprinsul protocolului se constată următoarele:

1. s'au încasat tacsă de la 6 membri ordinari, = 30 fl.; dela membri ajutători 16 fl. și pentru diplome 2 fl., total 48 fl.; care sumă cu restul casei din anul precedent 6 fl. 50 cr. face: 54 fl. 50 cr., din acesta 47 fl. s'au transpus la cassa centrală, restul de 7 fl. 50 cr., s'au reținut pentru trebuințele despărțământului;

2. s'au făcut dispoziții pentru înființarea de agenturi comunale și bibliotecă populare;

3. s'a aprobată raportulă comitetulă despre activitatea sa în anul precedent, esprimându-se recunoscintă directorulă D. Moldovană și membrulă I. Șandru;

4. s'au votatū 5 fl. pentru acoperirea speselorū de biroū pro 1896;

5. s'a decisū sē se țină procsima adunare generală în Hașfalău;

6. s'au luatū dispozițiū sē se țină pe viitoriū adunarea generală mai înspre tōmnă prin Octobree și sē se provadă cu certificate și membri ajutători.

Protocolulă sē ia spre scire cu aprobare; suma de 47 fl. tacse de membri s'a primitū.

Nr. 194/418. Direcțiunea scōlei civile de fete a Asociațiunii, înaintēză cu recomandare cererea dlui Toma Némțu, învățatoriū în Dobra, dto 1 Septembrie a. c., pentru-ca sē fiă dispensată dela solvirea didactrulă pro 1895/6, fiica sa Cornelia, elevă internă în clasa a III. civilă.

— Se aprōbă.

Nr. 195/484. Dōmna Ana Poruțiū, vēduva soție a fericitulă advocatū Georgiu Filep, cere cu datulă 10 Octobree a. c. sē se facă pașiū necesari la direcțiunea institutulă de credit „Silvania“, unde s'a depusū suma de 20.000 fl. testată de fericitulă ei soțiū Asociațiunii, pentru-ca sē i-sē asigneze dēnsei interesele acestui capitalū pe anulū curentū, deōre-ce numitulă capitalū în sensulă testamentulă, numai în 1 Ianuarie după mōrtea testatorulă trece definitiv în proprietatea Asociațiunii.

— Se cere opiniunea dlui Andrei Cosma, reprezentantulă Asociațiunii la pertractarea lăsēmētulă.

Nr. 196/524. Direcțiunea scōlei civile de fete a Asociațiunii așterne cu datulă 14 Novembre a. c. nr. 116, protocolulă conferinței corpulă didactic din 5 Octobree 1895.

— Spre scire.

Nr. 197/525. Direcțiunea scōlei civile de fete a Asociațiunii, înaintēză cu datulă 10 Novembre a. c. nr. 100, protocolulă despre esamenele private, ținute în sensulă noulă regulament ministerială la 25 Septembrie a. c. sub conducerea dlui Emilū de Trauschenfels, inspectorū regescū de scōle.

— Spre scire.

Nr. 198/526. Se presentă conclusulă conferinței corpulă didacticū dela scōla civilă de fete a Asociațiunii, Nr. prot. 23, dela 5 Octobree a. c., din care sē vede, că corpul didactic a aflat de absolută necesitate a activa cursul complementar și pro 1895/6, fiind deja immatriculate 6 eleve, dintre care 4 interne, și că a început prelegerile și în cursū.

În ce privesce remunerațiunea puterilorū didactice, provēdută în §. 6. din regulamentū, sē constată, că puterile didactice, s'au angariatū a da orele fără remunerație, afară de I. Popovici și Dr. V. Bologa.

— Cursulū complementarū se susține și pro 1895/6, pe viitoriū însă se dispune a se publica inactivarea mai de timpuriū.

Ofertul dluî Dr. V. Saftu, profesorul seminarialul în Sibiiu, de a propune gratuit limba germană cu două ore pe săptămână în cursul complementar și al celorlalte puteri didactice, servește spre plăcută scire.

Încât privește remunerațiunea, se decide: să se împartă didactrul de la cele șese eleve imatriculate, în proporția orelor de învățământ, între I. Popovici și Dr. V. Bologna.

Nr. 199/529. Comisiunea constatătoare din dui: Dr. C. Diaconovich și Dr. A. Frâncu, emisă în ședința de la 3 Octobrie a. c. Nr. 434, cu însărcinarea de a pregăti o propunere în sensul concludului adunării generale din anul curent Nr. prot. 17 b) cu privire la încassarea tacselor de membri și la sporirea numărului membrilor Asociațiunii, prezintă următorul proiect de conclud:

1. Încassarea tacselor anuale de la membri ordinari este datorința biroului central și în specialul a cassariului.

Despărțimintele sunt în dreptul a primi tacse anuale de la membri ordinari, au însă să le administreze la cassa centrală până cel mult la finea lunii lui Octobrie a fiecărui an.

2. Datorințele cassariului sunt:

a) a provoca la începutul lui Octobrie toate despărțimintele să administreze la cassa în decurs de 30 zile tacsele încassate de la membri ordinari;

b) a îngrijii, ca în numărul din Novembre al „Transilvaniei“ restanțierii să fiă provocați în general a achita tacsele;

c) a prezenta în ședința ordinară a comitetului din luna Decembrie lista restanțierilor și a-i provoca apoi după 15, însă înainte de 25 Decembrie, la solvire prin mandat postal;

d) a prezenta în prima ședință a comitetului din fiecare an lista acelor membri, cari nu au solvit tacsele pe anul premergătoriu.

3. Comitetul în prima sa ședință din fiecare an dispune ștergerea restanțierilor din lista membrilor, cari nu și-au achitat tacsele pe anul expirat, și sisteză trimiterea „Transilvaniei“ la adresa lor.

4. Cât pentru restanțele de până acum se dispune:

a) Biroul are să provoce în decurs de 8 zile toate despărțimintele, să administreze la cassa centrală tacsele încassate și eventual și restanțele, ce se vor încassa acum de la membri ordinari, negreșit până la 1 Decembrie n. a. c.;

b) la începutul lui Decembrie a. c. cassariul are să provoce la solvire prin postă, cu cerculariu tipărit pe toți restanțierii, alăturând asignații postale;

c) la adresa celor, ce nu vor solvi până la 20 Decembrie a. c., sunt a se trimite recuirementele postale despre restanțele anilor 1894/5.

5. La recuirementele (mandate) postale sunt a se socoti întotdeauna și spese de încassare în suma de 20 cr., afară de tacsă de 5 fl.

6. Pentru înlesnirea trimitereii banilor la cassă și pentru cruțarea portului postal, se se deschidă pentru Asociațiune un check-conto la cassa de păstrare postală.

Cu numărul 1 al „Transilvaniei” se se trimite tuturor membrilor ordinari și abonaților foi un bilet de solvire despre taca anuală, ér despărțemintele se priimescă caete de asemenea bilete spre folosire.

7. Ce privesce în fine concludulă adunării generale de a nisuf pentru înmulțirea membrilor, comisiunea propune, ca în nr. 1 ex 1896 al „Transilvaniei” biroulă se facă un călduros apel la inteliğința română, și acest nr. se se trimite tuturor fruntașilor români din țără, cum suntă protopopi, advocați, profesori, proprietari și în special episcopateloră și bănciloră.

8. Despre cele dispuse în punctul 1—6 membri Asociațiunii se fie avisați prin ună circulariă acomodată în numărulă procsimulă ală „Transilvaniei”.

— Se primesce.

Nr. 200. Verificarea acestui procesulă verbalulă.

Se încredințază dlor: Dr. A. Brote, Dr. C. Diaconovich și Dr. A. Frâncu.

Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Ilarionulă Pușcariulă m. p.,
vice-președinte.

Dr. V. Bologa m. p.,
secretariulă II.

S'a verificatū. — Sibiiulă 22 Novembre, 1895.

Dr. A. Brote m. p.

Dr. C. Diaconovich m. p.

Dr. Frâncu m. p.

Nr. 536—1895.

Proces verbal

din ședința comitetulă Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporulă românulă, ținută în Sibiiulă la 23 Novembre 1895.

Președinte: Dr. Ilarionulă Pușcariulă, v.-președ. Asociațiunei.

Membrii prezenți: Dr. A. Brote, Zacharia Boiu, Partenie Cosma, Dr. C. Diaconovich, Dr. Amos Frâncu, Ioanulă Papiu, Leontinulă Simonescu, Onoriulă Tilea și Nicolaulă Toganulă, bibliotecariulă.

Secretariulă: Dr. Vasile Bologa.

Nr. 201/532. Președintele Asociațiunii, dl Ioanulă M. Moldovanulă comunică cu datulă 22 Novembre a. c., că reținut de afaceri oficiale, regretă, că nu pôte lua parte la ședința presentă.

— Spre scire.

Nr. 202/527. Comisiunea constătătoare din d-nii: Z. Boiu, Dr. C. Diaconovich și I. V. Rusu, esmisă în ședința dela 3 Octobre

a. c. Nr. 443 pentru-ca să studieze și să raporteze asupra propunerii dlui G. Bogdan și consoți în cestiunea, cum ar fi să se redacteze fôia Asociațiunei în viitor, ce s'a transpus acestui comitetu spre posibilă considerare prin concludulă adunării generale din 1895, Nr. prot. 24, raportéză și presentă următorulă proiect de concludu :

Comitetulă centralu constată necesitatea de a reforma modulă de redigiare ală „Transilvaniei“ amăsurat scopuriloră ce se urmăresc cu editarea acestui organu, și aprețindu propunerea dlor G. Bogdan Duică și soți, transpusă aici prin adunarea generală spre posibilă considerare, îndrumă pe redactorul foii, ca și până cându postulă de secretariu I. va fi sistemisatū în sensulă statuteloră noue, să conformeze după posibilitate direcțiunii indicate în alinea I—III a propunerii de sub întrebare (veđi „Transilvania“ 1895, pag. 288.)

Deore-ce însă observarea acestei îndrumări e împreunată cu mari greutăți, comitetulă pune la dispozițiă redacțiunei fl. 400 din suma destinată și votată în budget pro 1896, pentru publicațiunii, ca se remunereze scriitorii, cari vor contribui cu publicațiunile lor la ridicarea foii.

Să autoriséză de altă parte biroulă, ca în conțelegere cu redactorulă foii să se adreseze în numele comitetuluiă cătră membrii scriitorii ai Asociațiunei și să le cêră concursulă pentru fôie.

În fine se autoriséză redactorulă, ca cu începere dela 1 Ianuarie 1896 să pôta modifica și formatulă esterioru ală foii, conform trebuințeloră și usului acceptat la organe științifice literare.

— Se primesce.

Nr. 203/534. Domnulă Dr. C. Diaconovich raportéză cu datulă 22 Novembre a. c. despre stadiulă, în care aū ajuns lucrările pregătitoare pentru edarea Enciclopediei române, în firulă căroră se constată, că cu începutulă anului viitoru să va puté începe cu tipărirea fascicululă primă.

— Raportulă se ia spre scire, biroulă se autoriséză a publica în sensulă concludului Nr. 18 din 7 Februarie a. c. învitarea la prenumerațiune, ce se va publica în „Transilvania“ și se va trimite tuturoră despărțeminteloră, dimpreună cu un cerculariū, prin care aceste să fie provocate a se îngrijii în cerculă loră pentru lățirea opulă.

Nr. 204/530. Bibliotecariulă Asociațiunii presentă raportulă seū dto 14 Novembre a. c. asupra hărțiiloră dlui Emilianu Micu din 3 Septembrie și 9 Novembre a. c., prin care acesta cere: să i-se dee în schimb unele opuri, ce se află în câte două esemplare în biblioteca Asociațiunii, să i-se trimită unele opuri din bibliotecă spre cetire, în fine se ofere a completa pe lângă o modestă remunerație cărțile și diarele necomplete din biblioteca Asociațiunii, — și propune următorulă proiect de concludu :

1. Ofertulă de schimb, ce-lă face dlă Emilia Micu în prima sa hârtie, să se accepteze cu acea modificare, ca în loculă cărțiloră: Maioră P. „Ortographia romana sive latino-valachica“ (1 broș.) și Trausch „Chronicon Fuchsip-Lupino-Oltardinum“ (vol. II), să i se

dee volumul I. și II. din „Datele istoriei privitoare la familiile nobile române“ de I. cav. de Pușcariu.

2. Ofertul din a doua hârtie, nefiind de interes pentru Asociațiune, se nu se accepteze.

3. În cauza împrumutării de cărți din biblioteca Asociațiunei, dl. E. Micu să se conformeze Regulamentului esistent.

4. În cauza completării cărților și mai ales a diarelor, să fiă invitat dl. E. Micu a arăta în detalii condițiunile, pelângă care voesce a se angaja la acea lucrare.

— Se primesce.

Nr. 205. Verificarea acestui proces verbal

— Se încredințază domnilor: I. Papiu, L. Simonescu și O. Tilea.

Ședința se încheie.

D. u. s.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretar II.

S'a verificat. — Sibiu, 25 Novembre 1895.

I. Papiu m. p.

L. Simonescu m. p.

O. Tilea m. p.

Nr. 552/1895.

Procesul verbal

din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 5 Decembrie 1895.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociaț.

Membrii prezenți: Dr. A. Brote, Z. Boiu, P. Cosma, Dr. C. Diaconovich, Dr. A. Frâncu, I. Papiu, L. Simonescu, O. Tilea și N. Toganu, bibliotecari.

Secretari: Dr. V. Bologa.

Nr. 206/356. Inteligența română din Gurghiu, auume d. Câmpeanu, Dr. Radu ș. a. ceru înființarea unui nou despărțământ al Asociațiunei la oaltă cu Toplița și jurul aceleia.

— Se cere o propunere mai detaiată, spre a se pute lua dispoziții meritorie.

Nr. 207/494. Direcțiunea despărțământului Sibiu, așterne cu datul 13 Octob. a. c. Nr. 17. protocoalele ședințelor comitetului din 18 April și 21 Septembrie a. c.

Din cuprinsul protocoalelor se constată, că s'au făcut dispoziții pentru-ca să se înființeze agenturi comunale, și pentru ținerea adunării generale din anul acesta.

— Spre scire.

Nr. 208/505. Direcțiunea despărțământului Mediaș, așterne cu datul 29 Octob. a. c. Nr. 104, protocolul adunării generale din 22 Septembrie și al comitetului din 27 Octob. a. c., împreună cu 48 fl. 88 cr. taxe de membri.

Din cuprinsul protocolului adunării generale se constată următoarele:

1. s'a aprobat raportul comitetului despre starea despărțământului;
2. s'a încassat taxa dela 5 membri vechi à 5 fl. = 25 fl.; s'a înscris membri noi ordinari dñi: Basiliu Stoianu preot în Ațel; Iosif Barbu, preot în Blajel și Nicolau Porea, preot în Basna, solvind taxa pro 1895. câte 5 fl. = 15 fl.; s'a înscris 11 membri ajutatori cu 9 fl. 70 cr.; suma încassarilor: 49 fl. 70 cr.;
3. s'a cetit disertatiunea „Despre deitatile pagane și cultul iconelor creștine“ de Il. Chendi;
4. oficiul de cassariu al despărțământului s'a încredințat în mod interimal dlu Iosif Barbu, preot în Blajel din cauza adencului doliu, în care se află cassariul dl Dionisiu Romanu;
5. s'a luat dispoziții pentru încassarea taxelor restante;
6. s'a încredințat comitetului ficsarea locului și timpul pentru procsima adunare generală;
7. s'a votat bugetul pro 1896, respective s'a constatat starea cassei la acel dat, anume:

Percepțiuni: taxele de membri 49 fl. 70 cr.; bani în numărare la 22 Septembrie 1895 9 fl. 18 cr. Suma 58 fl. 88 cr.; din care sumă 48 fl. 88 cr., s'a transpus la cassa centrală, ear 10 fl. s'a reținut pentru despărțământ cu menirea:

a) spese de birou 8 fl.; b) 2 ajutore à 5 fl. pentru meseriași 10 fl.; c) spese neprevăzute 2 fl. Suma 20 fl.; cu acea observare, ca 10 fl. se se acopere din capitalul de 135 fl., ce se administră la despărțământ, a cărui așternere la cassa centrală se promite a se face.

— Protocolul adunării generale și al comitetului servește spre scire cu aprobare; membri noi înscrisi, anume dñi: Basiliu Stoianu, Iosif Barbu și Nicolau Porea, se declară membri ordinari ai Asociației și se provăd cu document de legitimare; suma de 48 fl. 88 cr., taxe de membri, s'a primit; reținerea sumei de 10 fl., respective 20 fl., pentru trebuințele despărțământului, se încuviințază; așternerea capitalului de 135 fl. la cassa centrală, se urgază.

Nr. 209/506. Dlu Nicolau Maieru, învățatori în Ciucea, cere cu datul 27 Octombrie 1895, se i se dea gratuit din biblioteca Asociației catalogul bibliotecii și Higiena copilului, pentru biblioteca școlară română din Ciucea.

— Cererea se încuviințază.

Nr. 210/520. Direcțiunea despărțământului Sibiiu eșterne cu datul 11 Novembre a. c. Nr. 35, protocolul adunării generale ținute în comuna Sadu la 3 Novembre a. c. și protocoalele ședințelor comitetului dela 31 Octombrie și 8 Novembre a. c.

Din cuprinsul protocolului adunării generale se constată următoarele:

1. s'a aprobat raportul general al comitetului despre activitatea sa din anul precedent;

2. s'a eetitū disertatiunea „Călugărulū Visarionū, 1744“, de dlū G. Bogdanū-Duică;

3. s'a votatū următorii bugetū:

I. Venite:

a) saldulū cassei cu finea lui Iuniū 1895. 64 fl. 96 cr.

II. Spese:

a) pentru biroū 20 fl.; b) premii 35 fl.; c) spese neprevădute 5 fl.; d) escedentū 14 fl. 96 cr. Suma 64 fl. 96 cr.

4. s'a încredințatū comitetulū escrierea unū concursū pentru două premii à 25 corōne. care sē se voteze acelorū doi învțătorū din despărțemētū, cari vor dovedi cele mai bune rezultate în 1896. în cultivarea grădinăritulū (pomăritū, legumăritū și stupăritū);

5. s'a reconstituitū despărțemētulū pe unū nou periodū de trei ani 1896—1898, alegēndu-se directorū: Ioanū Papiū; membri ordinari în comitetū: G. Bogdanū-Duică, G. Dima, Dr. Stefanū Stroia, Dr. N. Vecerdea și M. Voileanu; membri suplenți: Partenie Cosma, Dr. O. Rușu și L. Simonescu;

6. s'au numitū delegați pentru adunarea generală din 1896, dnii: M. Voileanu și Dr. N. Vecerdea;

7. S'a decisū sē se țină procsima adunare generală în comuna Reșinari;

8. s'au înscrisū 28 membrii ajutătorū cu 21 fl. 20 cr.

s'au înscrisū membru nou dl Dr. Ilie Cristea, secretariu consistorialū în Sibiiū, și a solvitū tacsă pro 1895, 5 fl. și 1 fl. pentru diplomă; s'au insinuatū membru pe viță dl Dr. Nicolaū Vecerdea, avocatū în Sibiiū, și a solvitū ulteriorū tacsă de 100 fl. prin depunerea unei acțiuni de ale institutulū „Transilvania“;

s'au încassatū tacsele pro 1895 dela cincī membri ordinari vechi a 5 fl. = 25 fl.;

s'au încassatū oferte benevole dela dnii: Ioan Hannia, directorū seminarialū, 5 fl.; Pantaleon Lucața, căpitanū în pensiune, 2 fl.; suma încassărilorū 59 fl. 20 cr., transpuși la cassa centrală.

— Protocolulū adunărei generale cu ale ședințelorū comitetulū, sē iaū spre scire cu aprobare, membrii noi înscriși, anume dl Dr. N. Vecerdea, se declară membru pe viță al Asociațiunii, ér dlū Dr. Ilie Cristea, membru ordinariu alū Asociațiunei, și sē proved cu document de legitimare; suma de 59 fl. 20 cr. tacsă de membrii, dimpreună cu acțiunea institutulū de asigurare „Transilvania“ s'au primitū.

Nr. 211/509. Direcțiunea despărțemētulū din Abrudū, așterne cu datul 26 Septembrie a. c. protocolulū adunărei generale ținute în comuna Sobodolū la 11 Augustū a. c. cu aclosele sale.

Din cuprinsul protocolulū se constată următoarele:

1. s'a aprobatū raportulū cassariulū și secretariulū din acelu despărțemētū pe anul de gestiune 1894/5;

2. s'a decisū sē fiă rugatū comitetulū centralū a îngrijii, pentru ca sē se trimită regulat fōia Asociațiunei membrilorū, după-ce s'au ridicat mai multe plângerī în acestă privință;

3. s'au încassatū următoarele tacse de membrii;

a) dela membrii vechi 100 fl.

b) dela membrii noi înscriși pe viêtă, anume dela dnii Michail Cirlea notariu public în Abrud cu fl. 101, și Simionu Henzelü, proprietariu în Roșia, cu fl. 101, suma fl. 202;

c) dela membrii noi ordinari, anume dela dnii: Radu Jantea, preotü în Sohodolü; Ioanü Davidü, candidatü de avocatü în Abrudü; George Ghidrai, notariu în Sälciua; George Cosma, proprietariu în Roșia; George Lupu, preotü în Roșia; Vasilie Bumbuțü, preotü în Sirteș și Petru Șortanü, preotü în Sohodolü—Valea verde și aü solvitü tacse de câte 5 fl. și pentru diplomă câte 1 fl. suma 42 fl.

d) dela 38 membrii ajutătorii s'aü încassatü fl. 30.80;

suma încassărilorü fl. 374.80;

după adunarea generală s'aü încassatü dela 2 membrii vechi pro 1894 și 1895, fl. 15; ér înainte de adunarea generală s'aü încassatü dela 15 membrii vechi tacsă pro 1895, fl. 75;

Suma totală a încassărilorü face; fl. 464.80, din care fl. 439.80 s'aü transpusü la cassa centrală, ear restulü de fl. 25, s'aü reținutü pentru trebuințele despărțemântului;

4. loculü devenitü vacantü în comitetulü despărțemântului în urma abdicării dl Dr. V. Fodorü, s'a întregit prin alegerea d. Demetriu Goia, preotü în Sohodolü—Peleş;

5. s'a decisü să se țină procsima adunare generală în comuna Buciumü-Poenii;

6. s'a încredințatü comitetului înființarea agenturilorü comunale;

7. s'aü numitü delegați la adunarea generală din 1895, dnii Dr. Simeonü Stoica și Ioanü Danciu;

8. s'a creatü unü ajutoriu de 25 fl. pentru unü învătăcelü meseriașü din acelu despărțemântü și s'a încredințatü comitetului escrierea concursului;

9. s'a însărcinatü comitetulü, să se adreseze cu rugare la comitetulü centralü, pentru-ca să se iee în considerare după putință cererile membrilorü séu corporațiunilorü din acelu despărțemântü, în considerarea jertfelorü, ce aduce poporul nostru de pe teritoriulü acelu despărțemântü:

10. s'aü ținutü următoarele disertatiuni: „Munca, cruțarea și însemnătatea lor“ de Demetriu Goia, și „Îmbrăcăminteä Säténului românü“ de Simeonü Stoica, și s'aü transpusü ambele aici pentru eventuală publicare în föia Asociațiunii.

— Protocolulü servește spre plăcută scire cu aprobare; membri noi înscriși, anume dnii: Michail Cirlea și Simeonü Henzelü, se declară membri pe viêtă, ear domnii: Radu Jantea, Ioanü Davidü, George Ghidrai, George Cosma, George Lupu, Vasilie Bumbuțü și Petru Șortanü, se declară membri ordinari ai Asociațiunii și să provéd cu documentü de legitimare; suma: 439 fl. 80 cr., tacse de membri, s'a primitü; biroulü se îndrumă, ca să îngrijescă a se trimite membrilorü regulatü föia Asociațiunii; disertatiunile se transpunü redacțiunei organului Asociațiunii pentru eventuală publicare.

Nr. 212/465. Dlü M. Străjanü, profesorü în Craiova, a dăruitü pentru biblioteca Asociațiunii următoarele opuri publicate de dsa:

1. „Principii de literatură“.

2. „Principii de estetică și poetică“;
3. „Curs de limba italiană“;
4. „Epistolaru“;
5. „Manualu de bunăcuviință“;
6. „Începutul renascerii naționale prin scoli“;
7. „Grădinile de copii“ și
8. „La mormântul Floricai Străjanu“.

Aceleași opuri le-a dăruitu în câte unu esemplaru pentru biblioteca scolei civile de fete a Asociațiunei.

— Spre plăcută scire, exprimându-se mulțemită donatorului.

Nr. 213/547. Direcțiunea scolei civile de fete a Asociațiunei comunică cu datulu 4 Decembre a. c. Nr. 124, că dl George Mureșanu, medic în Beiuș, la 17 Novembre a. c. a înscrisu pe fiica sa Lucreția de elevă internă în clasa a treia civilă la scola de fete a Asociațiunei și a cerutu să fiă dispensatu dela solvirea tacei de întreținere pe lunile Septembrie și Octobru a. c., în care restimp fiica sa, din cause familiare, nu a pututu fi în internatu.

— Deore-ce didactrulu și tacsă de întreținere sunt tacsă anuale, cererea nu se pôte încuviința.

Nr. 214/544. Direcțiunea scolei de fete a Asociațiunei, reașterne cu datulu 4 Decembre a. c. Nr. 115, cererile pentru dispensare de didactru pro 1895/6, ce i s'au transpusu de aici pentru opinare, și anume:

a) cererea dlui Lazar Prașca, cancelist advocaționalu în Sibiu, pentru dispensarea ficei sale Elisaveta, elevă esternă în clasa II-a civilă, dela solvirea didactrului pro 1895/6, și

b) cererea d-șorei Maria Streulea din Sibiu, pentru dispensarea elevei orfane Ioana Streulea, elevă esternă în clasa III-a civilă, dela solvirea didactrului pro 1895/6.

— Se încuviințază.

Nr. 215/545. Aceași direcțiune reașterne cu datulu 4 Decembre Nr. 114, cererea dlui Ilarie Muciș-Urechie, dto 30 Septembrie a. c., pentru-ca se fiă dispensate ficele sale Veturia și Cornelia, foste eleve esterne în cursulu complementaru, dela solvirea didactrului pe anul trecutulu scolaru 1894/5, ce i s'a transpusu de aici pentru opinare sub Nr. 367/1895.

— Se încuviințază.

Nr. 216/496. Domni T. Liviu Albini, V. Tordășanu, I. Russu și E. Verzariu din Sibiu, așternu cu datulu 25 Octobru a. c. unu esemplaru din Monografia comunei Orlatu, de Romul Simu, lucrare premiată de tinerimea română din Sibiu, pentru binevoitoare aprețiare,

— Se predă redacțiunii organulu Asociațiunii, să facă usu de ea.

Nr. 217. Bibliotecariulu propune să se procure următoarele opuri pentru biblioteca Asociațiunii:

1. Barcianu, Dicționariu român-germanu și germanu-romanu 2 vol. fl. 6;
2. Odobescu, Scrieri literare și istorice, 3 vol. fl. 15;
3. Nădejde, Istoria limbei și literaturii române, 1 vol. fl. 3;

4. Vlăhuta, Iubire, poesii, 1 vol. fl. 1.50;
5. Vlăhuta, Ună ană de luptă, 1 vol. fl. 1.25;
6. Radu Rosetti, Din inimă, poesii, 1 vol. fl. 1.25;
7. Demetrescu Traian, Priveliști din viață, 1 vol. fl. 1.25;
8. Petrașcu N., Figuri literare contemporane, 1 vol. fl. 2;
9. Müller, Biblioteca pentru toți, 24 nr. fl. 3.84.

— Se primesce.

Nr. 218. Verificarea acestui proces verbal

— Se încredințează dloră Z. Boiu, Dr. A. Brote și P. Cosma. Ședința se încheie.

D. u. s.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. Vasilie Bologa m. p.,
secretar II.

S'a verificat. Sibiu 9 Decembre 1895.

Z. Boiu m. p.,

P. Cosma m. p.,

Dr. A. Brote m. p.,

Nr. 438 — 1895.

CONCURSŪ.

Pentru conferirea unui stipendiū de 100 fl. din fondul general al Asociațiunei, unu tineru român din Munții apusenī, ca se pōtă urma cursul la vre-o scōlă de sculptură în lemnū seū pētră din patrie, se escrie concursū cu terminul pănă la 30 Decembre 1895.

Tinerii, carī dorescū a reflecta la acestū stipendiū, aū sē înainteze cererile, în terminul deschisū, Comitetului Asociațiunei în Sibiu (Nagy-Szeben, Mūhlgasse 8), instruite cu următorele documente:

a) atestatū de botezū;

b) atestatū scolarū, din care sē se vedă, că a terminatū cu succesu II clase la vre-o scōlă medie seū civilă, orī apoi VI clase la scōle elementare populare, ca se pōtă fi primitū la vre-o scōlă de categoria amintită, cu începutul semestrului II-lea dela 1 Februariū, anulū curențū scolarū;

c) atestatū, decă de presentū cercetēză deja vre-o asemenea scōlă;

d) Documentū despre învoirea părinților seū tutorului, prin care se obligă a permite tinerului, ca se încheie în regulă cursul învățământului de patru ani.

e) alte eventuale documente recomandătore.

Cererile intrate după terminū nu se iaū în considerare.

Sibiu, din ședința comitetului Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la 3 Noembrie 1895.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretariū II.